

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΛΛΙΡΡΩΝΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ
ΕΚΛΟΓΑΙ

Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1975

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

19361

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΩΡΕΑΝ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΕΙΣ)

ΔΡΑΜΑ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1975

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Ο Μ Η Ρ Ο Σ

(ΕΡΓΟΝ)

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΡΓΟΝ

1. Ἀρχαί τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητεῖαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον· ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὅμως ἀκριβές δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιωτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας· εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οὐκίσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγίνετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερον πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὴν κατακτῆσιν οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιωτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἔτιμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξίᾳ ἤρχισε νὰ συγκινή τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεταί θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε νὰ γίνονν γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικὴ ποίησις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδύασεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιωτέραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του τὸ καθορίζουν, εἶναι : ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τὰ τε κλειόουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὅποια ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὅποια ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὅποια κατήλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προελληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἄργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὅποια ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπικαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περιήγημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θανμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὅποιος εἶναι γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναικὸς πολιτισμός.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαικῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἐρρίκος Schliemann (1822-1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφάς (1870 κ. ἔ.), αἱ ὅποια ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηρῶν, ὅπου ἀνεκάλυψε β α σ ι λ ι κ ο ὺ ς τ ά φ ο υ ς (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπαφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρειάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλῆ εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζί μὲ τὸν θαπτόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἤτοι ὄπλα, σκευή, κοσμήματα, διάφορα κομφοτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο κ τ ε ρ ῖ σ μ α τ α. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς π ο λ υ χ ρ ῦ σ ο υ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηρῶν.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἀ ν α κ τ ὀ ρ ω ν μὲ θαυμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τ ε ῖ χ η, ἄλλοι τ ά φ ο ι θ ο λ ω τ ο ῖ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θαυμάσια αὐτὰ εὑρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔξω εἰς πολυτελεῖς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὄσῃν εὐμάρειαν ἦτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π.Χ. περίπου, ὁπότε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δ ω ρ ι ε ῖ ς Ἑ λ λ η ν ε ς. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἦσαν λιτοὶ, εἶχον αὐστηροὺς πολιτικὸν θεσμοὺς καὶ κύριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλότερον ὄπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φῦλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὅλον ἐπὶ πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέροισι, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ εἶδη τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμικτα ἀπὸ διαφόρους ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπώκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ἀνομάσθησαν Αἰολεῖς. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτησαν τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπήραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποιήσις, τὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικά τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημιουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οἵτινες διεξήχθησαν πρὸς κατάρκτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διετηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρυλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρεῖχεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικοὺς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγεμόνες, οἱ ὁποῖοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατῴρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἥρωϊσμούς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτευούσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προώδευεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπιχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγῆσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδυάσῃ τοὺς θρόλους τῶν τολμηρῶν θαλασσίων ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα *νόστοι*, ἤτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ Ὀδύσσεια, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἐχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικές, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικὸς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωας μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεύς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμὴν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ *νόστου*.

5. Ὁ Ὀμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κύμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὀμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ

ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἢ Ἴος, ἢ Κολοφών, ἢ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθῆναι) ᾗθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρύλον μήτηρ του ἦτο ἡ Κριθίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινες μὲν ὁ ποταμὸς Μέλῃς, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίων, ἐξ οὗ Μελησιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὀμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηριῶν ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π.Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὀμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὠρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπου νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ζήτημα. Ἦδη ἀπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τῶν νεωτέρων χρόνων φιλόλογοί τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἐπη.

Ἡ πιθανωτέρα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠὲ ἐξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρας προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τερπνὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἔπων καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικὴν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἀοιδοὶ καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς αὐλὰς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον τῶν ἦτο νὰ ποιικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων τῶν ἀπαγγέλλοντες ἐπικὰ τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἀοιδὸς « ἀνεβάλλετο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φόρμιγγα (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικοὺς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου καὶ μὲ θερμὴν καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύον τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὅμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικήν των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν ραψωδοί¹. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργάνου εἰς τὰς ἐπικὰς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραψωδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίζῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ραψωδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχορροίαν, ἠδύνατο νὰ διαρρηθμίξῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλος τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλωνται ὑπὸ τῶν ραψωδῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἡδὴ λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου π.Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμώζοντα μικρὰ ἔπη (ράπτω = συναρμώω + φῶδή).

Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὅμηρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὅμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσους αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Μυκηναϊκὸν ποτήριον.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ραφιδίας), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφιδίαι τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεραλαῖα γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὀδυσσεΐας μὲ μικρά.

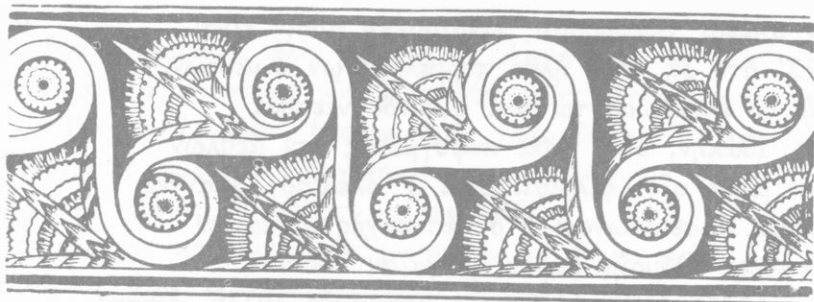
ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Το παρόν βιβλίο αποτελεί προϊόν της συνεργασίας των εκπαιδευτικών μελών της Ομάδας Εργασίας των Μαθημάτων Κατεύθυνσης της Γενικής Παιδείας, που συγκροτήθηκε με απόφαση του Διευθυντή του ΙΤΥΣΣΕ, κ. Γεωργίου Κωνσταντίνου, με την καθοδήγηση του κ. Γεωργίου Κωνσταντίνου, Διευθυντή του ΙΤΥΣΣΕ.

Ποικιλόχρωμος διακόσμησις Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου.

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

α

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5

ἄλλ' οὐδ' ὧς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἶπέ καὶ ἡμῖν. 10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ κατ' αὐτοῦ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεκρημένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψὼ δῖα θεάων

2

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἴθάκην, οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἑλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενείαιεν 20
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἔοντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνεῶν ἑκατόμβης. 25
 ἐνθ' ὁ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηγὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθρόοι ἦσαν.

**Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανεῖλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.**

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο,
 τὸν ῥ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30
 τοῦ δ' γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηύδα·
 «ὦ πόποι, οἷον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγίσθος ὑπὲρ μόρον Ἀτρεΐδαι 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσκοπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαι, 40
 ὀππότ' ἂν ἠβῆσῃ τε καὶ ἦς ἰμείρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
 πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀπέτισεν ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων, 45
 καὶ λίην κεῖνός γε εἰοικότι κεῖται ὀλέθρῳ·
 ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι·
 ἀλλὰ μοι ἄμφ' Ὀδυσῆι δαΐφρονι δαίεται ἦτορ,
 δυσμόρῳ, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἄπο πῆματα πάσχει
 νῆσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης. 50
 νῆσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,
 Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης
 πάσης βένηθα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
 μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
 τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει, 55
 κίει δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
 ἦς γαίης θανέειν ἡμείρεται, οὐδέ νυ σοί περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς 60
 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερά ῥέζων
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσαο, Ζεῦ ; »

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 « Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων ;
 πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην, 65
 ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱρὰ θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ;
 ἀλλὰ Ποσειδάων γαιήοχος ἀσκελὲς αἰεὶ
 Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
 ἀντίθεον Πολύφημον, ὃου κράτος ἐστὶ μέγιστον 70
 πᾶσιν Κυκλώπεσσι. 71
 ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων 74

οὐ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 75
 ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
 ἀθανάτων ἀέκῃτι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη: 80
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεῖφόντην
 νῆσον ἐς Ὠκυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85
 νύμφη εὐπλοκάμῳ εἶπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νέηται·
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκην δ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θείῳ,
 εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς 90
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.
 πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθθέντα
 νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἣν που ἀκούσῃ,
 ἦδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν ».

**Ἡ Ἀθηναῖα ὑπὸ μορφῇν Ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὀδυσσεύς.**

ὦς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλά πέδιλα· 96
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων ἀίξασα, 102
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δῆμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι Μέντη. 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἳ μὲν ἔπειτα
 πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων θυμὸν ἔτερπον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὄτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ, 110
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ δατεῦντο.

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής·
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 ὁσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἷ ποθεν ἔλθων 115
 μνηστήρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματ' αἰεὶ,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσει.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἶσιδ' Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθύς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρῃσιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς 120
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι, φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσεται ὅττεό σε χρὴ ».

Ὡς εἰπὼν ἠγεῖθ', ἡ δ' ἔσπετο Παλλάς Ἀθήνη. 125
 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἐντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόκης ἐντοσθεν εὐξόου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λῖτα πετάσσας, 130
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρῆνυς ποσὶν ἦεν.
 παρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῷ
 δείπνω ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθὼν,
 ἡδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο. 135
 χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόω ἐπέχευε φέρουσα
 καλῇ χρυσεῖῃ, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστῆν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

σῆτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα· 139

δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αἰείρας 141

παντοίων, παρὰ δέ σφι τίθει· χρύσεια κύπελλα·

κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεύων.

Ἔς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήνορες. οἱ μὲν ἔπειτα 145

ἐξείης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε,

τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,

σῆτον δὲ δμῳαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν,

κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.

οἱ δ' ἐπ' ὄνειάθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. 150

αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο

μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμήλει,

μολπή τ' ὄρχηστὺς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός·

κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν

Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.

ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰεῖδεν. 155

Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,

ἄγχι σχῶν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·

« Ξεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσεται ὅττι κεν εἴπω ;

τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρὶς καὶ ἀοιδή, 160

ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν,

ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὄμβρω

κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἦ εἰν' ἀλὶ κῦμα κυλίνδει.

εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοῖατο νοστήσαντα, 165

ἦ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε.

νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μόρον, οὐδέ τις ἡμῖν

θαλπυρή, εἴ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων

φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὄλετο νόστιμον ἦμαρ.

ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·

τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες ; 170

ὄπποιῆς τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀίομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὐ εἰδῶ,
 ἤνέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρῷός ἐσσι 175
 ξεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐπίστροφο, ἦν ἀνθρώπων ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 Μέντης Ἀγχιάλοιο δαίφρονος εὐχομαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
 νῦν δ' ὧδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρούους ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἰθωνα σίδηρον·
 νηὺς δέ μοι ἦδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόληος, 185
 ἐν λιμένι Ῥεῖθρῳ ὑπὸ Νηίῳ ὑλήεντι.
 ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρῷοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἐξ ἀρχῆς, εἴ πέρ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελθῶν
 Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν 190
 γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὖτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδοιο.
 νῦν δ' ἦλθον· δὴ γὰρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλά νυ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου· 195
 οὐ γὰρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρεί πόντω
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανόωσ' ἀέκοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ 200
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἶω,

οὔτε τι μάντις ἔων οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
οὔ τοι ἔτι δηρὸν τε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσιν·
φράσσεται ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
κείνω, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκεῖνος ».

**Ἐνθάβρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηναΐς
πρὸς τὸν Τηλέμαχον.**

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
οὐκ οἶδ' οὐ γάρ πώ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμε.
νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένητο θνητῶν ἀνθρώπων,
τοῦ μ' ἔκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἔρεεῖνεις »· 220

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
« Οὐ μὲν τοι γενεήν γε θεοὶ νώνυμνον ὀπίσσω
θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἔπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
εἰλαπίνη ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ

αἴσχεα πόλλ' ὀρώων, ὅς τις πινυτός γε μετέλθοι ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 230

« Ξεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρεια ἤδὲ μεταλλάξ,

μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων

ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·

νῦν δ' ἑτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιώωντες,

οἳ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235

ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ' ὧδ' ἀκαχοίμην,

εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,

ἢ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.

τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,

ἢ δὲ κε καὶ ᾧ παιδὶ μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω. 240

νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·

οἴχετ' ἄιστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε

κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω

οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.

ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245

Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,

ἢ δ' ὅσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,

τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.

ἢ δ' οὐτ' ἀρνεῖται στυγερόν γάμον οὔτε τελευτῆν

ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250

οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραΐσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσηΐδα Παλλὰς Ἀθήνη·

« ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποιχομένου Ὀδυσῆος

δεύη, ὃ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χειῖρας ἐφείη.

εἰ γὰρ νῦν ἔλθῶν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσιν 255

σταίῃ, ἔχων πῆληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,

τοῖος ἔων οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα

οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,

ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο—

ᾤχετο γὰρ καὶ κεῖσε θεῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη
 ἰοὺς χρίεσθαι χαλκήρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἐόντας,
 ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἑμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·
 τοῖος ἔων μνηστῆρσιν ὁμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοῖατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἦ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπάσσει ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἰ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμέεσθαι, 275
 ἅψ ἴτω ἐς μέγαρον πατρός μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἦ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρός δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπῃσι βροτῶν ἦ ὅσων ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἦ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἔλθῃ καὶ εἶρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρός βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν.
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἐόντος,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

σῆμά τέ οἱ χεῦαι καί ἐπὶ κτέρεα κτερεῖζαι
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι
 κτεινῆς ἢ δόλω ἢ ἀμφιδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἐσσί.

295

ἢ οὐκ αἰεὶς οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ;
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὐ εἴπη.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
 ἡδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλόωσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάξω μύθων ».

300

305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα·
 « Ξεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὥς τε πατὴρ ᾗ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ,
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῶ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξείνοισι διδοῦσι ».

310

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο.
 δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς ».

315

Ἦ μὲν ἄρ' ὧς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὧς ἀνόπαια διέπτατο· τῶ δ' ἐνὶ θυμῶ
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ εἰ πατρός

320

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ᾗσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἶσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φῶς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνισις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰδὸς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῇ 325
ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια·

κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσето οἷο δόμοιο, 330
οὐκ οἶη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
ἦ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο δῖα γυναικῶν,
στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη. 335
δακρύσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον αἰοιδόν·

« Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια οἶδας,
ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοιδοί·
τῶν ἔν σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ
οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς 340
λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα· 345
« Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρήφρον αἰοιδόν
τέρπειν ὄπη οἱ νόος ὕρνυται ; οὐ νύ τ' αἰοιδοὶ
αἴτιοι, ἀλλὰ ποθι Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω.

τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰεΐδειν· 350
 τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἢ τις ἀκούοντεςσι νεωτάτῃ ἀμφιπέλλεται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο. 355
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἱστόν τ' ἡλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει· 360
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ·
 ἔς δ' ὑπερφῶ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξί
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἦδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλῃε γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρός του ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρόνως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύος ἐκαλοῦντο οἱ ὑπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάσθησαν ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύος ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνες. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θ ῶ κ ο ν τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὄρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ὁμήγηριν. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύος, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν αὐθιγροσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἔκκλησιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

νως ἐξήτησε νὰ τοῦ δοθῆ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῆ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὄμωσ ἀθάδειάν τινες ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξιδίον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι θ' ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. "Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μετὰ κ ρ α ἦ ζ ἔ φ υ ρ ο ν ἔταξίδευσαν ὄλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

Υ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς. ἠπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μετὰ τοὺς υἱοὺς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. "Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. "Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὸς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρως, διηγήθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξιδίον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μετὰ θαυμασίους ἵππους, οἱ ὅποιοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ — ἢ Ἀθηναῖα — προφασισόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπαπέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

δ

[Έξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠνοιχθῆ εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλόπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἡχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλαυσαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολὺ ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτέα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεά ὁ Πρωτεὺς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην νῆσον ἢ νόμφη Καλυψῶ.]

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστήρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὁμοῦ τῆς Ἀθηναῆς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεως.]

ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψούς.

[1 - 28. Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νόμφην Καλυψῶ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεά ἐλεύθερον. Ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι, 29
 νόμφη εὐπλοκάμω εἰπεῖν νημερτέα βουλήν, 30
 νόστον Ὀδυσσεύος ταλασίφρονος, ὡς κε νήηται
 οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
 ἀλλ' ὃ γ' ἐπὶ σχεδίης πολυδέσμου πῆματα πάσχων
 ἤματί κ' εἰκοστῶ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγγίθεοι γεγάασιν, 35
 οἳ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὡς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκόν τε χρυσόν τε ἄλλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἴ περ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν. 40
 ὡς γάρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

Ἔως ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν 45
 ἠδ' ἐπ' ἀπίρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἴλετο δὲ ῥάβδον, τῆ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατύς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντω· 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρω ὄρνιθι ἑοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινούς κόλπους ἄλός ἀτρυγέτοιο
 ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερά δεύεται ἄλμη·
 τῷ ἴκελος πολέεσσιν ὀχῆσατο κύμασιν Ἐρυθῆς.
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν, 55
 ἔνθ' ἐκ πόντου βᾶς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦιεν, ὄφρα μέγα σπέος ἴκετο, τῷ ἐνὶ νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμη
 κέδρου τ' εὐκεάτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδώδει 60
 δαιομένων· ἠ δ' ἔνδον ἀοιδιάσουσ' ὅπῃ καλῆ
 ἰστον ἐποιομένη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαιεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθώωσα,
 κλήθρη τ' αἰγαιρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δὲ τ' ὄρνιθες ταυσιπτεροὶ εὐνάζοντο, 65

σκῶπές τ' ἴρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
 εἰνάλιαι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν.
 ἦ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
 ἡμερίς ἠβώωσα, τεθήλει δὲ σταφυλησι.
 κρήναι δ' ἐξείης πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῶ,
 πλησίαι ἀλλήλων τετραμμένοι ἀλλυδὶς ἄλλη. 70
 ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
 θήλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
 θηήσαιτο ἰδὼν καὶ τερφθεῖη φρεσὶν ἦσιν.
 ἔνθα στάς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης. 75
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῷ θηήσατο θυμῶ,
 αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὸ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
 ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεάων.
 οὐ γάρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
 ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει. 80
 οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων, 85
 ἐν θρόνῳ ἰδρῦσασα φαεινῶ σιγαλόεντι·
 « Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
 αἰδοῖός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίζεις.
 αὔδα ὅ τι φρονεῖεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
 εἰ δύνamai τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν. 90
 ἀλλ' ἔπεο προτέρω, ἵνα τοι πὰρ ξείνια θείω ».
 Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
 ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
 αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ, 95
 καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγώ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλεαι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ 100
 ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἀλιῶσαι.
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι διζυρώτατον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἷ ἄστου πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 106
 τὸν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅτι τάχιστα· 112
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν » 115

ἜΟ Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· 148
 ἦ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγάλητορα πότνια νύμφη
 ἦι', ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον· οὐδέ ποτ' ὄσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεῖβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὀδυρομένῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη 155
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ·
 ἦματα δ' ἄμ πέτρῃσι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων 160
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἰσταμένη προσεφώνεε δῖα θεάων·
 « Κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰὼν
 φθινέτω· ἦδη γάρ σε μάλα πρόφρασσο' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῶ

εὐρεῖαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὑψοῦ, ὡς σε φέρησιν ἐπ' ἡρωειδέα πόντον.
 αὐτὰρ ἐγὼ σῆτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρόν
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἃ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἶματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὔρον ὄπισθεν,
 ὡς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκῃαι,
 αἴ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἷ μιν φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαί τε κρῆναί τε ».

Ὡς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἧ με κέλευαι σχεδίη περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἴσαι
 ὠκύποροι περώωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,
 εἰ μή μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι
 μή τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο ».

Ὡς φάτο, μεῖδῃσεν δὲ Καλυψῶ δῖα θεάων,
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 « Ἥ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσι καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευῆσαι.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθε
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μή τί τοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσ' ἂν ἐμοί περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειῶ τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων ».

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

ἴξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
 καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
 Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδήν,
 ἔσθειν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
 αὐτῇ δ' ἀντίον ἴξεν Ὀδυσσεύς θείοιο,
 τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῶαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν.
 οἱ δὲ ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. 200
 αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτιῆτος,
 τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεῶων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
 αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
 εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴψα
 κήδε' ἀναπλήσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τότε δῶμα φυλάσσοις
 ἀθάνατός τ' εἴης, ἱμειρόμενός περ ἰδέσθαι
 σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἤματα πάντα. 210
 οὐ μὲν θην κείνης γε χερείων εὐχομαι εἶναι,
 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πῶς οὐδὲ ἔοικεν
 θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 « Πότνα θεά, μή μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
 πάντα μάλ', οὔνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
 εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
 ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρω·
 ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
 οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἦμαρ ἰδέσθαι· 220
 εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
 τλήσομαι ἐν στήθεσσι ἐχὼν ταλαπενθέα θυμόν·
 ἦδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
 κύμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψὼ ᾠδήγησε τὸν Ὀδυσσεύα εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωκεν ἐργαλεῖα, διὰ τὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδῖαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε τὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατόν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9).]

Ἐπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύος.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου διὰ Καλυψῶ,
 εἵματά τ' ἀμφιέσσασα θυώδεα καὶ λούσσασα
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιο 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δέ καὶ ἦα
 κωρύκῃ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλά·
 οὔρον δὲ προέηκεν ἀπτήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρω πέτασ' ἰστία δίος Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως 270
 ἤμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
 Πληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὀψὲ δύοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἄραξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
 ἣ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὀκεανοῖο· 275
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψῶ, διὰ θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἐπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορευέων,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιόεντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῷ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροσιδέει πόντῳ.

Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλώων. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἄμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιόπεσσι ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἶσα
 ἐκφυγέειν μέγα πειῖραρ διζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος». 290

Ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς 295
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λυτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν·

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται ;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν, 300
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
 οἷοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων· νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος. 305
 τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότε ὄλοντο
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἤματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι. 310
 τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δέ με λευγαλέω θανάτῳ εἴμαρτο ἀλῶναι».

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.
 τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ 315
 ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δὲ οἱ ἴστον ἔαξεν

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντω.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὄρμῆς· 320
 εἴματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τά οἱ πόρε διὰ Καλυψῶ.
 ὅψε δὲ δῆ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.
 ἀλλ' οὐδ' ὧς σχεδὴς ἐπελήθητο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβειτ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζε τέλος θανάτου ἀλεείνων.
 τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὧς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὧς τὴν ἄμ πέλαγος ἀνεμοὶ φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορῆη προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὐτ' Εὖρος Ζεφύρω εἴξασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἴδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἴνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα,
 νῦν δ' ἀλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ὀδυσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἴξε δ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

« Κάμμορε, τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει ; 340
 οὐ μὲν δὴ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων·
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσειν·
 εἴματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῆ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τανύσσαι
 ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψεαι ἠπείροιο,
 ἄψ ἀπολουάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι ». 350

᾽Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυῖη εἰκυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος ᾽Οδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν· 355

« ᾽ὦ μοι ἐγὼ, μὴ τίς μοι ὑφαίνησιν δόλον αὐτε
 ἀθανάτων, ὅ τέ με σχεδίης ἀποβῆναι ἀνώγει.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὤδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360
 ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἁρμονίησιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων·
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδίην διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον ».

Ἦος ὁ ταῦθ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
 ὤρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἑνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
 ὡς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠέων θημῶνα τινάξῃ
 καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλη·
 ὡς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ ᾽Οδυσσεύς 370
 ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὡς ἵππον ἐλαύνων,
 εἶματ' αὖτ' ἐξάπέδυνε, τά οἱ πόρε δῖα Καλυψώ.
 αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαῶς. ἴδε δὲ κρείων ἑνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

« Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλόω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγήης·

ἄλλ' οὐδ' ὥς σε ἔολπα ὀνόσσεοθαι κακότητος ».

Ἦς ἄρα φωνήσας ἴμασεν καλλίτριχας ἵππους, 380
ἴκετο δ' εἰς Αἰγιάς, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματ' ἔαοιν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
ὦρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
ἦος ὃ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαιεν ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήρηνευσεν ἡ θάλασσα καὶ ὁ ὀυστυχῆς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἄλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφρούς. Ἐκινδύνευσεν πρᾶγματι νὰ συντριβῆ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἐμπνευσιν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εὗρη κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ ὄρητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήρην. Ἐπεσεν ἐξηντλημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἄ π ν ε υ σ τ ο ς κ α ι ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ρίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρήδεμνον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐρίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ξ

Ἦς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
ὑπνω καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηνορέοντων, 5
οἳ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
ἐνθεν ἀναστήσας ἄγε Νηυσίθους θεοειδῆς,
εἶσεν δὲ Σχερίη ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστᾶων,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας. 10
ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς "Αιδόσδε βεβήκει,
'Αλκίνοος δὲ τότε ἤρχε, θεῶν ἄπο μῆδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιόωσα.
βῆ δ' ἔμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἔνι κούρη 15
κοιμᾷτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
Νηυσικᾶα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
πὰρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῖιν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.
Ἦ δ' ἀνέμου ὡς πνοιῆ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης, 20
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῖο Δύμαντος,
ἧ οἱ ὁμηλικὴ μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῇ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Νηυσικᾶα, τί νύ σ' ὦδε μεθήμονα γείνατο μήτηρ; 25
εἶματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἐστίν, ἵνα χρῆ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατήρ καὶ πότνια μήτηρ. 30

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἡοῖ φαινομένηφι·
 καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔφομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύναει, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσειαι·
 ἤδη γάρ σε μῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἡῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἅμαξαν ἐφοπλίσαι, ἣ κεν ἄγῃσι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ᾧδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεσσιν
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοῖ εἰσι πόλῃος». 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλύμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἔμμεναι· οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκῆ δ' ἐπιδέδρομεν αἰγλή· 45
 τῶ ἐνὶ τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἐνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσέως μετὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἠὼς ἤλθεν εὐθρονος, ἣ μιν ἔγειρε
 Ναυσικᾶν εὐπέπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἵν' ἀγγείλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κιχῆσατο δ' ἔνδον ἔοντας·
 ἣ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν
 ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῶ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοῦς βασιλῆας
 ἐς βουλήν, ἵνα μιν κάλεον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἣ δὲ μάλ' ἄγχι σταῖσα φίλον πατέρα προσέειπε·

« Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἴματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τά μοι ῥερυπωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῶ ἔοικε μετὰ πρώτοισιν ἔοντα 60
 βουλὰς βουλευεῖν καθαρὰ χροῖ εἶματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἷες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δὲ ὀπιούντες, τρεῖς δ' ἠἴθεοι θαλέθοντες·
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἶματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῇ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65
 Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθω·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχευ· ἀτὰρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν ». 70
 Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὦπλεον, ἡμιόνους θ' ὕπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρεν ἐσθῆτα φαεινὴν.
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστω ἐπ' ἀπήνη, 75
 μήτηρ δ' ἐν κίστη ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδῆν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκῶ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσεται ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἥρος χυτλώσαιοτὸ σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἥ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἱ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἶην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλα.
 Αἱ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἔνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπρόρεεν μάλα περ ῥυπώοντα καθῆραι,
 ἔνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρῶγειν ἄγρωστιν μελιθδέα· ταὶ δ' ἀπ' ἀπήνης
 εἴματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θεῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείγῃς πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἦγι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ γέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95

αἱ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἔπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἴματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῆ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν ὄμωαί τε καὶ αὐτή,
 σφαίρη ταὶ δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικαά λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.

οἷη δ' Ἄρτεμις εἴσι κατ' οὖρα ἰοχέαιρα,
 ἢ κατὰ Τηϋέγον περιμήκετον ἢ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι·
 τῆ δέ θ' ἄμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, 105
 ἀγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·
 πασάων δ' ὑπὲρ ἣ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ρεῖά τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὡς ἣ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμῆς.

Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἴματα καλά,
 ἐνθ' αὐτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροϊτο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσαιτο
 σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεία· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἄμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἱ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐζόμενος δ' ὠρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·

«ὦ μοι ἐγώ, τέων αὐτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἷ γ' ὕβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξεινοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεουδής ;

ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θήλυς αὐτή·
 νυμφάων, αἶ ἔχουσ' ὄρέων αἰπεινὰ κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πισεα ποιήεντα.

ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδηέντων ; 125

ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ». 126

Βῆ δ' ἴμεν ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλλκὶ πεποιθώς, 130

ὅς τ' εἶσ' ὕμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὅσσε
 δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσι μετέρχεται ἢ οἴεσιν
 ἢ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ
 μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·

ὡς Ὀδυσσεὺς κούρησιν ἐυπλοκάμοισιν ἔμελλε 135

μίξεσθαι γυμνός περ ἐών· χρεῖῶ γὰρ ἴκανεν.

σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,
 τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προύχούσας·

οἴη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῆ γὰρ Ἀθήνη
 θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων. 140

στῆ δ' ἄντα σχομένη· ὁ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεύς,

ἢ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρην,

ἢ αὐτως ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλίχοισι

λίσσοιτ', εἰ δεῖξειε πόλιν καὶ εἴματα δοίη.

ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι 145

λίσσεσθαι ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλίχοισι,

μή οἱ γοῦνα λαβόντι χολώσσαιτο φρένα κούρη.

αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον·

« Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἢ βροτός ἐσσι ;

εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, 150

Ἀρτέμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μέγαλοιο,

εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα εἴσχω·

εἰ δέ τίς ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,

τρὶς μάχαρες μὲν σοί γε πατήρ καὶ πότνια μήτηρ,

- τρίς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμός 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κείνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔξοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἰκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορώοντα.
 Δῆλω δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδόν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι. 165
 ὡς δ' αὐτως καὶ κεῖνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῶ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρου γαίης,
 ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδια δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἤματι οἴνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπναὶ τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὠρυγίης· νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλε δαίμων,
 ὄφρ' ἔτι που καὶ τῆδε πάθω κακόν· οὐ γὰρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστου δέ μοι δεῖξον, δὸς δέ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί που εἴλυμα σπείρων ἔχες ἐνθάδ' ἰοῦσα.
 σοὶ δέ θεοὶ τόσα δοῖεν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοινᾶς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἢ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοί ». 185

Τὸν δ' αὖ Νηυσικᾶα λευκώλενος ἀντίον ἠΰδα·
 «Ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τάδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις,
 οὔτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσσαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὦν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἄστου δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὐνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε».

**Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά και
ὁδηγαί τῆς Νηυσικᾶς πρὸς αὐτόν.**

Ἡ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι κέλευσε·
 «Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἦ μὴ πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ; 200
 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερός βροτὸς οὐδὲ γέννηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὁδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἰκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοὶ τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρῶσίν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο ». 210
 Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσαν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 κάδ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσαν

Ναυσικάα θυγάτηρ μεγάλητορος Ἀλκινόοιο·
 πὰρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἶματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον, 215
 ἦνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηύδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφίπολοι, στῆθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοιιν ἀπαλούσομαι, ἀμφὶ δ' ἔλαιῳ
 χρίσομαι· ἧ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν εὐπλοκάμοισι μετελθῶν »).

« Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἧ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἀμπεχεν ὤμοις, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἀλὸς χνόον ἀτρυγέτοιο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἶματα ἔσσαθ', ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμῆς,
 τὸν μὲν Ἀθηναίῃ θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μεῖζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, καδ δὲ κάρητος 230
 οὔλας ἤκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἀνθει ὁμοίας.
 ὡς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνήρ
 ἴδρις, ὃν Ἥφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὡς ἄρα τῷ κατέγευε χάριν κεφαλῆ ἧ τε καὶ ὤμοις. 235
 ἔζετ' ἐπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι μετηύδα·

« Κλυτέ μευ, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαιήκεσσ' ὄδ' ἀνήρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.

αἶ γὰρ ἔμοι τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καί οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνειν.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνω βρῶσιν τε πόσιν τε ».

Ἦς ἔφαθ', αἶ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδὲ πίθοντο,
 πὰρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρῶσιν τε πόσιν τε.
 ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἔδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικαά λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
 εἶματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήνης,
 ζεῦξεν δ' ἡμιόνους κρατερώνυχας, ἄν δ' ἔβη αὐτή,
 ὠτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

«Ὀρσοε δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὄφρα σε πέμψω. 255
 πατρὸς ἔμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἐνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἄν μὲν κ' ἀγρούς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν 260
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω.

αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόληος,
 λεπτή δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
 εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265

ἐνθα δέ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδίον ἀμφίς,
 ῥυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.
 ἐνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
 πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἔρετμά.

οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270
 ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμά νεῶν καὶ νῆες εὔσαι,
 ἦσιν ἀγαλλόμενοι πολιὴν περόωσι θάλασσαν.
 τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μή τις ὀπίσσω
 μωμεύη· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφίαλοι κατὰ δῆμον·

καὶ νύ τις ὧδ' εἶπησι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσικάα ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῆ.
 ἤ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἤς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἢ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἤματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καυτὴ περ ἐποιχομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἢ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἔσθλοί ». 285
 ὡς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο.
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἢ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἢ τ' ἀέκητι φίλων, πατρὸς καὶ μητρὸς ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ζυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα 290
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρὸς ἐμοῖο.
 δήεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἔνθα δὲ πατρὸς ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλωή,
 τύσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖναι χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρὸς.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφῆχθαι,
 καὶ τότε Φαιήκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρὸς ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο.
 ρεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιο 300
 νήπιος· οὐ μὲν γάρ τι ἑοικότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἦρωος. ἀλλ' ὀπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή.,
 ὦκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἢ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῆ, 305

ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι,
κίονι κεκλιμένη· δμωαὶ δέ οἱ εἴατ' ὄπισθεν.
ἔνθα δὲ πατρὸς ἑμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
τῷ ὃ γε οἰνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὧς.
τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας 310
βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι
χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἔσσι.
εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
ἐλπωρῆ τοι ἔπειτα φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
οἶκον εὐκτίμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ». 315

“Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάλιστα φαινή,
ἡμιόνους· αἰ δ' ὄκα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
αἰ δ' εὐ μὲν τρώχων, εὐ δὲ πλίσσοντο πόδεςσιν·
ἡ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίατο πεζοὶ
ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόφ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην. 320
δύσετό τ' ἠέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἵκοντο
ἱρὸν Ἀθηναίης, ἔν' ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.
αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μέγαλοιο·

« Κλυθί μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
νῦν δὴ πέρ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας 325
ῥαιομένου, ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν ».

“Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἐναντίη· αἶδετο γάρ ῥα
πατροκασίγνητον· ὃ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαιεν
ἀντιθέφ' Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήντησε μίαν παρθένον, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἐκρούπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

έλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαίάκων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαίροντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ υ κ ὀ ν κ υ ἄ ν ο ι ο, ἤτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κνανῆν ὑαλόμαζαν (βλ. εἰκ. 2.). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἄργυροὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ἦσαν ἑκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελεῆ ἐπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφανα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκευὴ περίτεχνα συνεπλήρωναν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξίσου θαυμαστός ἐξετείνετο πέριξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κῆπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπύς, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ ο σ ι ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσηῆθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικούς λόγους νὰ τὸν ἐλεήσῃ καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἰκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαίάκων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίσῃ εἰς λαμπρὸν θ ρ ὀ ν ο ν. Ἐπηκολούθησαν ὄλαι αἱ συνήθεις πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

θ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆα εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνῆλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς σ κ η π τ ο ὕ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγοῦδησεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραψε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεῶς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ἔσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγῶνων. Ἐξῆλθον ὄλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήκτων ὄλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγίνεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολουθήσαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἔτραγούδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεῶς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἴλιου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὄλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

ι

Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίακες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρὰκειμένων νήσων, ὁ ἥρωϊς τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἐκ τὸ Ἴλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λαιτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ δώδεκα ἀνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

κ

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εὗρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνη κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἰόλος, περιέκλεισεν εἰς ἄσκὸν ὄλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσῃν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤνοιξαν τὸν ἄσκὸν νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρυπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἀργυρον.

Τότε ἐξαπελεύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέα θύελλα τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμᾶς, ὅπου νέα φοβερώτερα δεινὰ ὑπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐχάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῆ ἀποκόψας τὰ προμνήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ θεὰ Κίρκην μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἢ θεὰ ἐπαρέφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βάραθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῶς πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλλομένους ἢ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεῶς, κατέφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεῶς, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεῶς κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νέαι φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασιλεία, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας
 ἔλθῃ καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισὶ τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ Βασιλῆϊ ».

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεά κοιμώμετον εἰς μίαν ἐξο-
 χικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοπο-
 θέτησαν τὰ δῶρα. Ὄταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέ-
 σως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν
 ἢ Ἀθηναῖ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὗρίσκεται εἰς τὴν ὀνομαστὴν
 Ἰθάκην.

ξ

Κατὰ προτροπὴν πάντοτε τῆς θεᾶς, ἐζήτησεν ἄστυλον εἰς τὴν καλύ-
 βην τοῦ χοιροβοσκῷ Εὐμαίου, ὅστις ἀνήκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀ-
 νακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμα-
 θε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ
 τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

ο

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰ-
 δοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖν νὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν'
 ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐ-
 τὴν τὸν Εὐμαίον].

π.

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεως.

[1 - 153. Ὄταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πι-
 στοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του.
 Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεως, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀ-
 κριβὲς διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὅμως ἔπρεπε νὰ
 εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς
 τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαίον].

Ἦ ῥα καὶ ὤρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' Ἴεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῦ κιὼν Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἤλθε· δέμας δ' ἤικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.

στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα,
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἴδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν· 160
 οὐ γάρ πως πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῦ φόβηθεν.
 ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὄφρῦσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἤλθεν μεγάροιο παρέκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάροιθ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη νῦν σῶ παιδί ἔπος φάο μῆδ' ἐπίκειυθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστῳ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἠδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὤφελλε καὶ ἥβην.
 ἄψ δὲ μελαγχροίης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.
 ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα μὴ θεὸς εἴη,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 180

« Ἄλλοιός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροιθεν,
 ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρῶς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἴληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἱρὰ

ἦδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φείδω δ' ἡμέων ». 185

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
« Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν ἔισκεις ;
ἀλλὰ πατὴρ τεός εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἷὸν κύσε, κὰδ δὲ παρειῶν 190
δάκρυον ἤκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμές αἰεὶ.

Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπέιθετο ὄν πατέρ' εἶναι,
ἐξαυτίς μιν ἔπεσσαν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατὴρ ἐμός, ἀλλὰ με δαίμων 195
θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω·

οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόωτο
ᾧ αὐτιοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
ῥηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.

ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρων καὶ ἀεικέα ἔσσο·
νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·

« Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἔοντα
οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάσθαι·

οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
ἀλλ' ὄδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθῶν κακά, πολλά δ' ἀληθείς, 205
ἤλυθον εἰκοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.

αὐτὰρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγγελίης,

ἢ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,
ἄλλοτε μὲν πτωχῷ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὐτε

ἀνδρὶ νέῳ καὶ καλὰ περὶ χροῦ εἴματ' ἔχοντι. 210

ῥήιδιον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
ἡμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἦδὲ κακῶσαι ».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,

ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὤρτο γόοιο· 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, οἷσί τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνά γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἔλεεινὸν ὑπ' ὄφρῦσι δάκρυον εἶβον.
 καὶ νύ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδου φάος ἡελίοιο, 220
 εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὃν πατέρ' αἰψα·

« Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἶομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθεῖην καταλέξω.

Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·
 καὶ μ' εὔδοντ' ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν.
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται· 230

νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώσωμεν.
 ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον,
 ὄφρ' ἰδέω ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἀνέρες εἰσίν.
 καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίξας
 φράσσομαι, ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνω ἄνευθ' ἄλλων, ἢ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 240

« ὦ πάτερ, ἦ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
 χεῖράς τ' αἰχμητὴν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει· οὐδὲν κεν εἶη
 ἄνδρε δῶυ πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
 μνηστῆρων δ' οὔτ' ἄρ δεκάς ἀτρεκές οὔτε δι' οἶαι,
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσεαι ἐνθάδ' ἀριθμόν. 245

ἐκ μὲν Δουλιχίῳ δὺν καὶ πεντήκοντα
 κοῦροι κεκριμένοι, ἕξ δὲ δρηστῆρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἔασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἔασιν εἰκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250
 ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
 καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
 καὶ δοιῶ θεράποντε, δαήμονε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἐόντων,
 μὴ πολὺπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσειαι ἐλθῶν. 255
 ἀλλὰ σύ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράζευ, ὃ κέν τις νῶϊν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον,
 καὶ φράσαι, ἣ κεν νῶϊν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἧέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 « Ἐσθλῷ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορευεῖς,
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι ». 265

Ὁ Ὀδυσσεύς με τὸν κύνα τοῦ Ἄργου
 (Ἐγγάρακτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ»
ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ»
ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ»
ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

© Ίδρυμα για τον Κόσμο του Άριτου
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) **ἄνδρα** = περὶ τοῦ ἀνδρός. — **ἔννεπε**· προστ. τοῦ **ἐνέπω** = διηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. σεπ-). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικὸς. — **πλάγχθη**· ρ. **πλάζομαι** = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ- συγγ. πλήττω). — **τὸ πτολιέθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (**πόλις** καὶ **πτόλις**). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ). — **νόος** = σκέψις, νοοτροπία. — **ὁ** = οὗτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **δν· δς ἢ δν· κτητ.** ἀντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — **θυμός** = ψυχὴ, καρδιὰ (**θύω** = πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ δν θυμόν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατὰκαρδα. — **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασφίζω· **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ· ἀποπειρατικὸς ἔνεστ. — **ψυχὴ** = ζωὴ. — **ἦν· κτητ.** (στ. 4). — **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (**νόμαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). — **ὧς· δεικτ.** ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως. — **οὐδ' ὧς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἔταρος** = σύντροφος (**ἑταῖρος**). — **ρύομαι** = σφίζω. — **ἰέμενός περ· καίπερ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. **ἱεμαι** = ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν... — **ἄταστα- λίαι** = ἀνόητοι πράξεις, ἁμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὁμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. **νη** + **ἔπος** = λόγος). — **κατὰ ἦσθιον** = κατέφαγον. — **αὐτάρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος** (**νόστος** στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα : **νόστιμος** = γλυκὺς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — **τὸ ἡμαρ-ἡματος** =

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγεγραμμένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὁμως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ἡ ἡμέρα. — **νόστιμον ἡμᾶρ** = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ νόστον. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιο σημείου· (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου **ἀμός** = τίς. πρβλ. οὐδ' ἀμοῦ). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ**· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀμόθεν. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παραφωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως : **πλάγ-
χθη, πάθεν, ἴδεν**.

— **Κατάληξις** δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι**, καὶ δευτεροκλ. **-οι-
οι** : **σφετέρησι(ν)**, **ἀτασθαλίησι(ν)**, **τοῖσι(ν)**.

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : **κατὰ** (= ἐντελῶς) **-ῆσθιον**.

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μὲ σημ. δεικτικῆς ἀνω-
νυμίας : **ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.**

— Χρῆσις ἀσυναιρέτων καταλήξεων : **ἄστεα, ἄλγεα**.

— **Κατάληξις** τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. **-οιο** : **Ἡ-
ελίοιο**.

— Κτητ. ἀνωνυμ. γ' προσ. : **ὄς ἢ ὄν** (**ἐὸς ἐῖ ἔόν**).

γ) **Μοῦσα** : Οἱ στίχοι 1 - 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιή-
ματος. Κατὰ παλαιοτάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικα-
λεῖται τὰς Μοῦσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιο-
τάτη χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες
ἔζων εἰς τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσα-
λίαν). Ἐπιστεύετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (**κοῦραι Διὸς**) καὶ
τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας τῶν
ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο **Πιερίδες**
ἢ **Ὀλυμπίδες Μοῦσαι**. Εὐφύεστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυά-
ζει τὴν καθιερωμένην ἐπίκλησιν μὲ τὴν περιλήψιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον
θὰ διηγηθῇ. — **ιερὸν** : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπρο-
στατεύετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται **ιερὸν πτολίεθρον**. —
Ἐπερίων : Ἐπίθετον τοῦ Ἥλιου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους
= ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ **Ἐπεριονίδης** — **κατὰ
βοῦς ἦσθιον** : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσεΐας.
Ἄφου ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεὺς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν,
ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ **Ἥλλου**. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεὺς
πεισθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσέως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

· α) 11 - 21. **ἔνθα** = τότε. Χρονικόν. Ἐντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *ámóthen*. **αἰπὺς** = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — **ἔσαν** = ἦσαν. — **ἡδὲ** = καὶ. — **οἶος** = μόνος. — **κέχρημαι** = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χερή*). — **πότνια** = σεπτὴ, σεβαστὴ. Ἐπιθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (ρίζ. *ποτ.* - Λατιν. *pot* - *possum*). — **ἐρύκω** = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — **διός** = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (ρίζ. *δι.* - Λατιν. *divus* - *divinus*). — **τὸ σπέος** = τὸ σπήλαιον. — **γλαφυρός** = κοῖλος, βαθουλός (*γλάφω* - *γλύφω*). — **λιλαίωμα** = ἐπιθυμῶ. — **ὁ πόσις - ιος** = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. *πότ.* - πρβλ. *πότνια*). — **δῆ** = ἦδη, πλέον. — **περιπ(ε)λομένων** · *περιπέλομαι* = περιστρέφομαι. — **τῶ** = κατὰ τὸ ὁποῖον, δηλ. ἔτος. — **οἶ** = αὐτῶ. — **ἐπεκλώσαντό οἶ** = τοῦ προώρισαν. **νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ·στ. 5 *νόστος*. — **οὐδ' ἔνθα** = οὔτε τότε. — **πεφυγμένος** · *φεύγω* = διαφεύγω. — **ἦεν** = ἦν. — **οἶ ἄεθλοι** = οἶ ἄγωνες, αἶ δοκιμασίαι. — **καί** · ἐπιδοτ. = ἀκόμῃ καὶ... — **μετὰ** = μεταξὺ. — **οἶσι** · *εἰς*. — **ἐλεαίρω** = εὐπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (*ελεῶ*). — **νόσφι** = μακρὰν, ἐκτός. — **ἀσπερχές** · ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — **μεναίω** = εἶμαι ὠργισμένος (*μένος*). — **ἀντίθεος** = ὁ ἀντιπραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεοὺς, ἰσόθεος. — **πάρος** = πρὶν. — **ἦν (ἐήν) γαῖαν** = εἰς τὴν χώραν του.

22 - 27. **μετεκίαθε** · *μετακιάθω* = πηγαίνω πρὸς τινὰς (*μετακιάθω*, θαμιστ. τοῦ *κίω* = πορεύομαι). — **τηλόθι** = μακρὰν (*τηλοῦ*, *τῆλε*, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. *τηλέγραφος*, *τηλεβόλον* κλπ.). — **ἔων** = ὦν. — **τοί** · ἀναφ. ἄντων. — **διχθά** · ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — **δεδαίεται** · παθ. παρακμ. ρ. *δαίωμα* = χωρίζομαι. — **ἔσχατοι ἀνδρῶν** = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — **δυσομένου** = ἐκεῖ πού δύνει, πρὸς τὴν δύσιν (ἄορ. *ἀ'* ἔχων τὸ *σ* καὶ κατάληξιν β' ἄορ.). — **Ἐπερίων** · 8. — **ἀνιόντος** = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν· ρ. *ἀνεμι* (*ἀνά* + *εἶμι*). — **ἀντιάω** = ἀντικρύζω, περίσταμαι. — **ἐκατόμβη** = θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονα θύμματα. — **ἀρνεῖός** = πρόβατον, χριάρι. — **ἔνθα** = ἐκεῖ. — **ἡ δαῖς - δαιτός** = γεῦμα, συμπόσιον

(δαίωμαι = χωρίζω. Κυρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμών). — **παρήμενος** = παρακαθήμενος (ἦμαι = κάθηναι). — **οἱ δὲ δὴ ἄλλοι** = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἔνν. θεοί. — **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός. — **μέγαρον** = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : **ἔσαν** (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλαγ. πτώσεις : **οὔ, οἷ, ἐ** (αὐτοῦ - ῶ ὄν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς σημ. ἀναφ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί.** τῶ ἐπεκλώσαντο, τοί δεδαίεται.

— Παρεμβολὴ τοῦ ο εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς **-άω** : ἀντιῶν (ἀντι-ῶν - ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος, Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου **-αται** : δεδαίεται.

γ) **ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες** : Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικλὴν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσκόρπισε τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των. — **νύμφη** : Νύμφαι ἦσαν κατώτεροι θεότητες τῶν δαῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες κ. ἄ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχές μενέαιεν** : Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68. — **Αἰθίοπες** : Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου.

28 - 43

α) **μῦθος** = λόγος. — **ἄρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν. — **τοῖσι** = μεταξύ αὐτῶν. — **κατὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν. **ἀμύμων** = ἄψογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος). — **ῥᾶ** = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγκλιτ. (ἄρα). — **τηλεκλυτός** = ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ

φῆμη φθάνει μακράν, ἐξακουστὸς (τῆλε + κλύω = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κταν- και κταν-). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. Fep - ει-πειν). — μετηύδα = ὠμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή). — ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — οἶον = πῶς, μὲ πόσῃν εὐκολίαν ! — νύ(ν) = λοιπόν, ἀληθῶς. — βροτὸς = θνητὸς (ρίζ. μορ - μόρος = θάνατος). — αἰτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι · ἀπαρέμφ. τοῦ εἶμι. — οἱ δὲ = ἐνῶ αὐτοί. — και αὐτοί = μόνοι των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν · στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ - μέρος, μερίζω). — ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὀρισμένα ὑπὸ τῆς μοῖρας. — και νῦν = και εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, πού λέγω τώρα. — γῆμε· ἔγημε = συνεδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἄθρ.α + λέχος = κλίνη). — ἄλοχος μνηστή = νόμιμος σύζυγος. — νοστῆω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλινοστώ). — εἰδῶς· μετχ. ἐνκντ. — αἰπὺς ὄλεθρος · 11. — πρὸ = προηγούμενος. — οἱ· 17. — εὐσκοπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὀξυδερκῆς (εὐ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀργεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω). — μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστή). — ἄκοιτις · συνών. τοῦ ἄλοχος (ἄθρ. α + κοίτη). — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβᾶω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — ὀππότ' ἂν ἡβῆσῃ = ὅταν ἀνδρωθῆ. — ἰμείρεται · ὑποτακτ. ἄορ. ρ. ἰμείρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἦς· κτητ. — αἶα = γαῖα, χώρα. — ἔφατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὅποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἕδρα τῆς ψυχῆς). — ἀγαθὰ φρονέων · ἐκντ. μετχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — ἀπέτισε · ὑποκμ. ὁ Αἰγισθος ρ. ἀποτίνω = πληρώνω τὸ κακὸν πού ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, -μεναι : ἔμμεναι (ἔσμεν (αι)).

— Γενικὴ ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς -αο : Ἄτρεΐδαο, Ὁρέσταο.

— Χρῆσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.) : Ἐρμείας ἀντὶ Ἐρμέας.

— Ἐγγλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. ε και ο ἀντὶ η και ω : ἰμείρεται ἀντὶ ἰμείρηται.

γ) πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ και δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων και τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνότεραι

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς πηλαιοτέρας ἐποχάς. — **Αἰγίσθοιο, τὸν ῥ' ἔκταν' Ὀρέστης**: Τὸ οἰκογενειακὸν δῶμα τῶν Ἀτρειδῶν ἤτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὕτη, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ἀμύμων). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καὶ, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἐνὸς θεοῦ του καὶ, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίχησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) **ἀμείβομαι** τινα = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — **γλαυκῶ-πιδ** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπίθετον τῆς Ἀθηνᾶς (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὄπ- ὄψις, ὄψομαι). — **ὑπατος** = ὑπέρτατος. — **κρείων-οντος** = κυρίαρχος, ἄρχων. — **καὶ λίην... ὀλέθρω**· ἡ σειρά τῶν λέξεων: **κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρω καὶ λίην εἰοικότε**. — **κεῖται ὀλέθρω** = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον. — **εἰοικώς** = ὁ ἀρμόζων. — **ὡς** = οὕτως· δεικτικόν. — **ὅτις** = ὅστις. — **ῥέζω** = πράττω. — **ἀμφὶ Ὀδυσῆι** = διὰ τὸν Ὀδυσσεά. — **δαίφρων** = συνετός. — **δαίωμα** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — **τὸ ἤτορ** = ἡ καρδία. — **δύσμορος** = κακότυχος (δύσ+ μόρος 34). — **δηθά**, δὴν = ἐπὶ μακρόν. — **τὸ πῆμα** = πάθημα (παθεῖν). — **ἄπο** = μακράν. — **ἀμφίρυτος-η-ον** = περίρυτος, ποῦ βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — **ᾄθι** = ὄπου. — **ὄμφαλος** = κέντρον. — **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς. — **δῶμα** = κατοικία. — **ναίω** = κατοικῶ (ναός). — **ὄλοόφρων** = κακόβουλος, δόλιος (ὄλοος = ὀλέθριος). — **τὸ βένθος** = βάθος (πρβλ. καὶ πένθος - πάθος). — **ἔχω** = κρατῶ. — **αὐτός** = ὁ ἴδιος, μόνος του. — **μακρὸς** = ὑψηλός. — **ἀμφίς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκαταῖον οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — **δύστηνος** = δυστυχής. — **κατερύκω**· 14. — **αἰμύλιος** (καὶ αἰμύλος) = γλυκός. — **θέλγει**· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύη. — **ἐπιλήσεται**· μέλλων τοῦ λήθομαι = λησμονῶ (ἰωνικός τύπος τοῦ λαιθάνω). — **αὐτάρ**· 9. — **ἴεμαι**· 6. — **ἀποθρῶ**

σκω = ἀνέρχομαι (*θρόσκω* = πηδῶ). — **νοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **ἰμείρεται** · 41. — **οὐδέ** = καὶ δέν. — **ἐντρέπεται** = κάμπτεται, συγκινεῖται. — **ἦτορ** · 48: — **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ** · 32. — **χαρίζομαι τινι** = εὐχαριστῶ τινα. Ἀντικείμε. τοῦ χαρίζετο : **τ(οι)** = σοι. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ἱερά ῥέζω** = τελῶ θυσίας. — **Τροίη ἐν εὐρείῃ τε** = εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — **τί** = διατί. — **ὠδύσασο** · *ὠδυσάμην* = ὠργίσθην ἀντικμ. τὸ οἶ.

β) Ἐναλλαγὴ τοῦ **σ** καὶ **τ** ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : **τοι - σοι** (πρβλ. Λατιν. *tu-tibi*).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς **εὖς** : — **ῆος** (-έως), — **ῆι** (-εί), — **ῆα** (-έα) : Ὀδυσ(σ)ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἄορ. **α'** εἰς - **αο** : *ὠδυσάμην - ὠδύασο*.

— Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος ἄνευ τοῦ **ε** : **κεῖνος**.

γ) **Κρονίδης** καὶ *Κρονίων* ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἀρχὼν τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἴδρυσε ἰδικόν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — **νῆσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ... νῆσος δενδρήεσσα** : Ἡ Ἀθηνᾶ τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητά τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἥτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπως δὴποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου. — **Ἄτλας** : Τιτάν ἢ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψηλοὺς κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσί** : Τὸ σύνθηρες ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὁμοῦ καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνελεύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τὰς σκηνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μὲ τὰς ἐκφράσεις «*παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν*», «*Ἀργείων παρὰ νηυσὶ*».

63 - 79

α) **ἀπαυεῖβομαι**· ἀμείβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηναῖς.—**προσέφη**· ἀντικμ. : τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν. — **νεφεληγερέτα** = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μὲ νεφέλας (*νεφέλη* + *ἀγείρω* = συναθροίζω). — **τὸ ἔρκος** = φραγμὸς· μτφ. *ἔρκος ὀδόντων* = τὸ στόμα (*εἶργω*, *εἰρκτή*, *πολιορκία*). — **ἔπειτα** = ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ.— **πῶς ἂν λαθοίμην**· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατόν νὰ λησμονήσω. — **περὶ - ἐστὶ**· *περίειμι* = ὑπερέχω. — **νόον**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **περὶ-ἔδωκε** = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν. — **ἱρά· ἱερά** = θυσίαι. — **τοί**· 23. — **γαϊήσοχος** = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (*γαῖα* + *ἔχω*). — **ἀσκελές**· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (*ρίζ. σκελ-σκλη* — *σκελετός*, *σκληρός*). — **Κύκλωπος**· γεν. τῆς αἰτίας. — **χολοῦμαι** = εἶμαι ὠργισμένος (*χόλος* = ὀργή). — **ἀλάωσεν** = ἐτύφλωσεν (*ἀλαός* = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στέρησεως σημηκτικόν. — **ἀντίθεος**· 21. — **δοῦ** = οὐ. — **ἐκ τοῦ** = ἔκτοτε. — **ἐνοσίχθων** = ὁ σείων ἔνδοθεν τὴν γῆν (*ἐν + ὠθῶ* + *χθών* = γῆ). — **οὐ τι** = οὐδόλως. — **πλάζω** = κάμνω νὰ πλανᾶται (*πλάζομαι*· 2). — **πατρὶς αἴη** = πατρικὴ γῆ. — **ἄγετε**· παρακλεουσμ. = ἐμπρός, ἐλάττε. — **οἶδε** = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί. — **περὶ-φράζομαι τι** = σκέπτομαι σοβρῶς περὶ τίνος. — **νόστον**· ἀορίστως = ἓνα τρόπον ἐπανάδου. — **ὄπως ἔλθῃσι** = ὥστε νὰ ἐπανάλθῃ. — **μεθίημι** = ἀφίνω, παραιτοῦμαι. — **χόλος** = ὀργή· 69. — **οὐ τι**· 75. — **μὲν** = βεβιαίως (*μήν*). — **ἀντία** = ἀντιθέτως. — **ἀέκητι** = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (*ἀ* στερ + *ἐκών*). — **ἐριδαίνω** = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν. — **οἶος**· 13.

β) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς **-α** (*-ας -ης*) : *νεφεληγερέτα* (*πρβλ. τὰ λατιν. ἀ' κλίσ. nauta, poeta*).
— *Κατάληξις ἀπαρεμφ. -μεν* (*-ειν*) *ἐριδαινέμεν*.
— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ *αἰεί* : *αἰεῖ*.

γ) **νεφεληγερέτα**: Ὁ Ὅμηρος ἀποδίδει εἰς τοὺς θεοὺς ἐπίθετα, τὰ ὅποια ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον **νεφεληγερέτα** εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐξίσου ἐκφραστικά εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος: **γαίηοχος**, **ἐνοσίχθων**. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἡ ὁποία χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ **ἐνοσίχθων** ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς. — **Κύκλωπος**: Ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά διὰ πανουργίας. Ὁ μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ **ι** τῆς Ὀδυσσεΐας.

80 - 95

α) εἰ μὲν δὴ = ἐὰν πράγματι. — **φίλον** (ἔστι) = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται. — **νοστήσῃ**· ἐπεξήγ. τοῦ **τοῦτο**. — **πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. **δαΐφρων** 48). — **ὄνδε δόμενθε** = εἰς τὸ σπίτι του. — **δόμος** = οἶκος, σπίτι (δέμω = κτίζω). — **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός. — **ἀργεῖφόντης**· 38. — **ὄτρύνομεν**· ὑποτακτ. τοῦ **ὄτρυνω** = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῇ. — **ῥφρα** = ἔνκ. — **εὐπλόκαμος** = ἔχουσα ὠρκίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά. — **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (νη - ἄμαρτάνω). — **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις. — **νόστον**· ἐπεξήγ. τοῦ **βουλῆ**. — **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς τάλαιπωρίας, ὑπομονητικός (ρίζ. **ταλα** - **τλη** + **φρήν**). — **κε(ν)**· τὸ δυνατ. ἢ τὸ ἀοριστολ. ἄν. — **ἐγών** = ἐγώ. — **ἐσελεύσομαι**· μέλλων τοῦ εἰσερχομαι. — **οἱ**· δοτ. κτητ. **οἱ υἱόν** = τὸν υἱόν του. — **ἐποτρύνω** = ἐξεγείρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων. — **μένος** = θάρρος. — **θειῶ**· **θῶ**. — **ἄγορῃ** = συνέλευσις (ἀγείρω, πρβλ. 63 **νεφεληγερέτα**). — **κομόων** = ὁ τρέφων κόμην. — **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλή. — **ἀπειπέμεν** = νὰ ἀπαγορεύσῃ Ἄδρ. τοῦ ἀπόφημι. — **οἱ**· δοτ. ἀντιχαριστική. — **μῆλα** = πρόβατα. — **ἀδινός** = πυκνός, πολυπληθής. — **εἰλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βάδισμα (εἴλω = στρέφω + **πούς**). — **ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητα. — **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα· πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη: **βώδια στεφανοκέρατα**. **ἡμαθόεις** = ἀμμώδης (ἄμαθος - ἄμμος). — **πευσόμενον**· μέλλων τοῦ **πινθάνομαι**, μτχ. τελ. — **ἡδέ**· 12. — **μιν** = αὐτόν. — **κλέος** = δόξα.

ἔσθλος = ἀγαθός. — **μῖν... ἔχῃσιν**· ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ. τὸ μιν : διὰ τὰ τὸν λαμπρύνῃ φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : **μῖν** (αὐτὸν - ἦν - ὅ).

— Κατάληξις ἀρχαιοτέρα γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ. — **ῆσι** : ἔχῃσι, ἔλθῃσι.

— Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγὼ : **ἐγών** :

γ) **᾽Ωγυγίη** : ᾽Ως ἐπίθετον ἢ λ. ᾠγύγιος σημαίνει παλαιότητα. ᾽Ως γεωγραφικὴ θέσις ἢ ᾽Ωγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς ᾽Οδυσσεΐας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ ᾽Οδυσσεὺς με οὐριον ἄνεμον ἐταξίδευσε 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου ἀντικρύσῃ τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — **ἀγορή** : ᾽Ἦδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' ᾽Ελλῆσιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράζῃ γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — **κάρη κομόωντας** : ᾽Ἡ διατήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἐλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διετηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **μνηστῆρες** : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν ᾽Ιθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος ᾽Οδυσσεῶς, τὴν Πηνελόπην. ᾽Εν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ᾽Οδυσσεῶς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — **εἰλίποδας ἔλικας βοῦς** : ᾽Οξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πρᾶγματων ὁ ᾽Ομηρος παριστᾷ μετὰ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐλκεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἔσφαζον οἱ μνηστῆρες. — **Σπάρτη** : Ἀχαικὸν κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του ᾽Ελένην, ἀρπαγεῖσάν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος. — **Πύλος** : ᾽Ἦτο τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέφει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἦδη γέρων ἀπελάμβανε ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσσην καὶ μεσημβρινὴν ᾽Ηλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. ᾽Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ ᾽Αλφειοῦ.

96 - 124

α) 96 - 113. **ὥς**· δεικτ. β.— **ὥς εἰποῦσα** = μετὰ τοὺς λόγους αὐ-
 τούς.— **ἐδήσατο**· ρ. **δέομαι-οὔμαι** = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. δέω-
 δῶ.— **βῆ-κατὰ** = κατέβη.— **τὸ κάρηνον** = κορυφή (*κάρη*· 90).— **αἰ-
 ξασα**· ρ. **αἴσσω** = πηδῶ (*διὰττοντες ἀστέρες, αἰξ*).— **δῆμος** = ἡ κx-
 τοικουμένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις.— **ὁ οὐδός** = τὸ κατώφλιον.—
ἔχω = κρατῶ.— **ἔγχος** = δόρυ.— **εἶδομαι** = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλ-
 λην μορφήν, φαίνομαι ὥς... **ἡγήτωρ** = ἡγεμών.— **ἄρα** = φυσικά· διότι
 ἡ παρουσίαι τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ
 Ὀδυσσέως.— **ἀγήνωρ** = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (*ἄγαν+ἀγήρ*).— **ἔπειτα**
 = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν.— **πεσσοὶ** = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλιχ πιεγνι-
 δίου, ἴσως ὅπως περίπου ἡ σημερινὴ ντάμα.— **προπάρουθε(ν)** =
 ἐμπρός.— **ἤμενοι** = καθήμενοι· πρβλ. καὶ 26.— **ἡ ῥινός** = τὸ δέριμα,
 ἡ προβειά.— **ὄτρηρός** = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων.—
μίσγω = ἀναμειγνύω.— **κρητήρ**· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ
 ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (*κεράννυμι, κραῖσις, κραῖμα*).— **αὔτε**
 = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.— **πολύτρητος** = μὲ πολλὰς τρύπες,
 πορώδης.— **νίζω** = πλύνω.— **πρότιθεν** = παρέθετον.— **δατέομαι** = μοι-
 ράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ *δαίομαι* 23,48).

114 - 124. **πολὺ πρῶτος** = πρῶτος, πρῶτος.— **θεοειδής** = θεό-
 μορφος· ἐπίθ. ὠραίων θνητῶν.— **ἦστο· ἦμαι** = κάθημαι.— **τετιημένος**
 = λυπημένος (*τετήμαι*).— **φίλον ἦτορ**· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημασ. ἴδε
 60.— **ὄσσομαι** = βλέπω (ὄσσε = ὀφθαλμοί, Λατιν. *oculus*), ὄσσομαι
 ἐν φρεσὶ = βλέπω κατὰ φαντασίαν.— **ἔσθλός**· 95.— **εἰ ποθεν ἔλθῶν**
 = ἂν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουσι
 εὐχὴν τοῦ Τηλ.— **μνηστήρων τῶν μὲν** = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων.—
σκέδασις = διασκορπισμός (*σκεδάννυμι*).— **σκέδασιν θείη**· περίφρ. =
 νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυνηθῇ ν' ἀποπέμψη τοὺς μνηστήρας.
 — **δῶματα** = ἀνάκτορα.— **τιμῆ** = ἀξίωμα.— **οἴσιν· κτητ.** — **ἀνάσ-
 σω** = βασιλεύω, κυβερνῶ.— **τὰ φρονέων** = ἐνῶ ἔκαμε αὐτὰς τὰς
 σκέψεις.— **μεθήμενος** = καθήμενος μεταξὺ.— **εἰσορῶ** = βλέπω.— **ἰθὺς**
 = κατ' εὐθεῖαν πρὸς... — **νεμεσῶμαι** = ἀγανακτῶ (*νέμεσις* = δικαία
 ἀγανάκτησις). — **δηθά**· 49.— **ἐφρεστάμεν** = ἐφρεστάνα. Τὸ ἀπαρέμφ.
 ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ.— **ἔλε**· εἶλε = ἔπιασε, ρ.
αἰρῶ. — **δεξιτερὸς** = δεξιός· (Λατ. *dexter*). — **ἐδέξατο** = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς. — ἔγχος 104. — μιν φωνήσας = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν. — ἔπεα πτερόεντα = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐκστομιζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι. — παρ' ἄμμι = παρ' ἡμῖν. — φιλέομαι = φιλοξενοῦμαι. — ἔπειτα = μετ' ὀλίγον. — πατέομαι = γενομαι. — δεῖπνον = φαγητόν. — μυθέομαι = λέγω. — ὄττεο· ὄτου = οὔτινος. — ὄττεό σε χρὴ = τί τοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) ου ἀντι ο Οὐλυμπος - Ὀλυμπος.

— Κατάληξις γ' πληθ. παρατ. -εν (-εσαν) : πρότιθεν (πρό(ε)-τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν εἰ ἀντι ε : ξεῖνος (ξένος).

— Συνάρεσις ε + ο εἰς ευ : δατεῶντο - (ε)δατέοντο.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας : ἄμμι (ἡμῖν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — εοι : φιλήσει (φιλήση), μυθήσει (μυθήση).

Ἰωνικὸν η ἀντι α : κρητήρ (κρατήρ).

— ἔς : Ἰων. τύπος τῆς προθέσ. εἰς.

γ) πρόθυρον : Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχετό τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον αὐλὴν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἐρκείου Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοὰν ὡς πρόθυρον, τὴν λεγομένην αἰθουσαν. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κίονων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἢ ἐσχάρα. Ἐνωθεὶς τῆς ἐσχάρας ἡ ὄροφῆ ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ ὄπαιον, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὀπιθεσὶν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — χάλκεον ἔγχος : Τὰ ὄπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποίηθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφάνισως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο

πολύ μαλακόν. **Εγχος* ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μή-
 κους 2 - 5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης *αἰχμῆς* καὶ ἐκ τοῦ *δόρατος*
 (κονταριού), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπή-
 γνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποίει. — **Τάφος :**
 Ἡ μερίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος
 καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι
 πειραταί. — **πεσσοί :** Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρι-
 κούς καὶ τοὺς ἱστορικούς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ
 ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου,
 ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — **θεράποντες :** Πι-
 θανῶς ἀνήκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων
 καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκόν τοῦ Ὀδυσσεως. — **κῆρυκες :** Ἐπίσημοι θεράποντες
 τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον :**
 Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ
 ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς
 τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατήρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119-124
 ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς
 ὀμηρικούς χρόνους.

125 - 143

ὤς. 96. — **ἡγεῖτο** = προηγῆθη, διὰ νὰ εἰσχαγγῇ τὸν ξένον. —
ἔσπετο ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — **ὅτε δὴ** = ὅτε πλέον. — **ῥα** = φυ-
 σικά. — **ἔσαν** · 12. — **δόμος** · 83. — **μακρός** · 54. — **δουροδόκη** = θήκη
 τῶν δοράτων (δούρον + δέχομαι). — **εὐξοος** = ὁ τελείως λελεασμένος,
 στυλπνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — **ταλασίφρων** · 87. —
εἶσαν = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἐλλειπτ. ἀόρ. εἶσα). — **ὑπὸ** = ὑποκάτω. —
λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα
 (μόνον δοτ. τῇ **λιτί** καὶ αἰτ. τὴν **λίτα**). — **πετάσσας** ρ. πετάννμι
 = ἀπλώνω. — **καλὸν δαιδάλεον** · προσδιορ. θρόνον. — **δαιδάλεος** = τε-
 χνικά στολισμένος (Δαίδαλος). — **ὁ θρήνυς** = σκαμνὶ διὰ τὰ πό-
 δια. — **πάρ** · **παρὰ** = πλησίον. — **ὁ κλισμός** = κάθισμα χαμηλότερον
 τοῦ θρόνου (κλίω). — **ποικίλος** · πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὑλικά, πλου-
 μιστός. — **ἔκτοθεν** = εἰς ἀπόστασιν. — **ἀνιάομαι** = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι. — ὁ ὄρυμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν· ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφιάλος = ὑπερόπτης. — μετελθών = εὐρεθείς μεταξύ. — μίν· 95. — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χεῖρ + νίπτω). — ἀμφίπολος = θαραπαινίς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περὶ τι). — προχώφ· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἡ πρόχοος (πρὸ + χέω) = κανάτι μὲ προεζέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβης-τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι· τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά. . . — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστός = γυαλισμένος. — σῖτος = ἄρτος. — ταμίη = θαραπαινίς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπηρέτης, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι). — κρειῶν = κρεάτων (κρεῶν - κρεῶν). — πίνακες = πινάκια. — ἀείρω = σηκώνω, μεταφέρω. — σφί(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). — κύπελλον = ποτήριον. — θαμά = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θιμών). — ἐπώχτο = ἤρχτο κατὰ δικλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπικυλαμβννομένης. — οἰνοχοεῦω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγκοκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας : σφί(ν) = σφίσιν.

γ) σῖτος : Ὁ ἄρτος παρεσκευάζεται μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήνετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον. — δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θαράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίριχα οὔτε πηροῦνιχα.

— Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου (σκεῦη καὶ ἐπιπλα,), β) εἰς τὴν περιποίησησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγήνωρ· 106. — ἔπειτα = ἀκολούθως. — ἐξείης = κατὰ σειράν (ἔχομαι). — ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις. — ἡ δμωή = δούλη, ὑπηρέτρια (δαμάω = δαμάζω). — παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ

(παρανηω καὶ παρανημέω = σωρεύω πλησίον). — **κάνεον** = κλαθαῖα τοῦ ψωμοῦ. — **ὁ κοῦρος** = νεαρὸς ἀνὴρ, παλληκάρι (θηλ. ἡ *κούρη* = κόρη). — **ἐπιστέφωμαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειαρ-ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (*ὀνίνημι* = ὠφελῶ). — **ιάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις-ιος** = τὸ ποτόν. — **ἐδητύς** = φαγητὸν (ρίζ. *ἐδ.* - *ἐσθίω*, *ἐδώδιμος* Λατ. *edo*). — **ἐξ ἔντο** = ἀπέβαλον (ρ. *ἔημι* = ἀποβάλλω). — **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μολπή** = ἄσμα (μέλπω). — **ἡ ὄρηστὺς-ύος** = χορός. — **ἀναθήματα** = ἀπαραίτητα συμπληρώματα. — **δαῖς-δαιτός**· 26. — **ἐν χερσὶ... Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — **ῥά** = βεβάζως. — **αἰίδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἦ τοι** = τῷ ὄντι. — **φορμιζῶ** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν**· ἐπίρ. = ὠραῖα.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : **ἔρος** (*ἔρω*). — Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄιδω : **αἰίδω**.

γ) **δμωαί** : δμωαὶ ἦσαν αἱ ἐξ αἰγμυλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός** : Τὸ ὀμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ψῆδῆν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοὶ ἀοιδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φημίος, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουσιν τοὺς συμπότας μὲ ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς ἀνεβάλλετο, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κιθαρὶν περικαλλέα** : Ἡ κιθάρα ἢ ἡ φόρμιγξ ἦτο τετράχορδον ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου περικαλλέα.

156 - 177

α) **γλαυκῶπις**· 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοίατο - πεύθοιντο**· ρ. **πεύθομαι** = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (*πυνθάνομαι - πεύσομαι*).

ἦ καὶ = μήπως καί... — νμεσσωμαι = θυμώνω, προσβάλλομαι
 πρβλ. 119.— ὅττι κεν εἶπω = δι' ὅ,τι θά σοῦ εἶπῶ.— κεν· τὸ ἀορι-
 στολογ. ἄν.— μέλει 151.— ρεία = εὐκολα πράγματα (ῥηΐδια, ῥά-
 δια).— βίτος = περιουσία· πρβλ. νεοελλ. τὸ βίος.— νήποινον· ἐπίρρ.
 δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί.— ἔδω = τρώγω· πρβλ. 150.— δῆ-
 που = ἴσως τώρα πλέον.— πύθομαι = σαπίζω.— ὄμβρος = βροχή.—
 ἐπ' ἠπείρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν.— εἶν = ἐν.— ἄλς — ἄλός =
 θάλασσα (ἄλας, ἁλιεύς, παράλιος).— κυλίνδω = κυλίω· ἀντκ. ὄστᾱ.
 — εἶγε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοϊαν εὐχῆς· πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν
 ἔβλεπαν.— ἰδοίαιτο — ἰδοῖντο.— ἀρησαίαιτο — ἀρῆσαιντο· ρ. ἀρῶμαι
 = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ.— πόδας· αἰτ. τοῦ κχτά τι.— ἀφνειός = πλού-
 σιος.— χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύ-
 ματα.— μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors).—
 θαλπωρῆ = παρηγορία.— ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπί + χθών).—
 φῆσιν — φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί.— τοῦ δέ ὤλετο = πάντως δι' αὐτὸν
 ἐχάθη.— ἄγε = ἔλα, ἐμπρός· πρβλ. 76.— ἀτρεκέως = χωρὶς περιστρο-
 φάς, εἰλικρινῶς.— καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς.— τίς, ῥόθεν, ἀσύν-
 δετον = ποιός, ἀπὸ ποῦ ; — εἰς = εἶ = εἶσαι.— πόθι· ἐν τόπῳ στάσις =
 ποῦ ; — τοι = σοι.— τοκῆς = γονεῖς (τίκτω, τέκνον).— εὐχετόων-
 το ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχο-
 μαί ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμι.— οὐ μὲν γάρ ιι = διότι πάντως
 δέν. . . — οὐ τι = οὐδόλως.— ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος =
 ἀληθής).— ἀγορεύω = λέγω.— ἡέ-ἦ = ἦ-ἦ— νέον· ἀπίρρ. = νεωστί,
 διὰ πρῶτην φοράν.— μεθέπω = ἔρχομαι πρὸς.— ἔσσι = εἶ.— πατρῷός
 ἔσσι ξεῖνος = συνδέσσαι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου.— ἴσαν = ἦ-
 σαν (εἶμι) = ἤρχοντο.— δῶ = δῶμα.— ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων =
 ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ.— ατο : πευθοίαιτο,
 ἰδοίαιτο, ἀρησαίαιτο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀριστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἶ) ἐγκλινό-
 μενον καὶ ἔσσι.

— Παρατατικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολῦτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιοῦτο εἰς σκεύη, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολύτιμα ὑλικά καὶ ἐποικίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ ποικιλτικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος** : Μεταξὺ τοῦ φιλοξενουῦντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδοτο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. **Ξένος** λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — **τοιγάρ** = ὠρισμένως. — **ἀτρέκείως** · 169. — **ἀγορεύσω τοι ταῦτα** = θὰ σὲ πληροφορήσω δι' αὐτά. — **δαίφρων** · 48. — **εὐχομαι εἶναι** · 172. — **ἀτὰρ** = αὐτάρ · 9. — **φιλήρετμος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (*φιλῶ* + *ἐρετμῶ* = κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ᾧδε** · ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηϊ ἠδὲ ἐτάροισιν· ἦτοι μὲ ἰδιόκτητον πλοῖον. — **κατήλυθον** · κατῆλθον = κατέπλευσα. — **οἶνοψ** = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπὸς καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρῶμος. — **ἀλλόθροος** = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (*ἄλλος* + *θρός*). — **μετὰ χαλκὸν** = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἶθων** = στιλπνός (*αἶθω* = καίω, λάμπω· *αἶθουσα*, *αἰθίον*, *αἰθήρ*). — **ἦδε** · δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἠγγυροβολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μακρὰν, ἔξω. — **ὑλήεις** = δασώδης (*ὑλή* = δάσος). — **ἔξ ἀρχῆς** = πλαισίθεν, ἀπὸ πλαισίου χρόνια. — **εἰ πέρ τε... ἦρωα** · σειρά λέξεων : *εἰ πέρ τε ἐπελθὼν εἶσθαι γέροντα ἦρωα Λαέρτην* = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης. . . — **εἶρομαι** = ἐρωτῶ. — **ἦρος** · ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἡγεμόνων. — **οὐκέτι** · συναπτ. πρὸς τὸ ἐρχεσθαι. — **ἀπάνευθεν** = μακρὰν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἐξοχήν. — **πήματα πάσχει** · 49. ἐδῶ = τλαιπωρεῖται. — **ἀμφίπολος** · 136. **βρῶσις** = φαγητὸν (*βιβρώσκω*). — **παρτιθεῖ** · *παρτιθήσοι* = παραθέτει. — **εὐτ' ἂν** = ὅταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. **ἐρπύζω** · *ἔρπω* = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίαν ἢ ἀπὸ κόπωσης. — **ὁ γουνὸς** = ὑψωμα, ἀνωφέρεια (*γόνυ*, *γωνία*). — **ἄλωη οἰνόπεδος** = ἔκτασις ἀμπελόφυτος.

194 - 212. **δὴ γάρ** = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του.— νύ(ν) = βεβίαιως.— ἡ κέλευθος = ὁ δρόμος· βλάπτουσι κελεύθου = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του.— οὐπω... ἀλλ' ἔτι = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλά... — ζῶδς = ζωντανός.— πού = καθὼς πιστεύω.— κατερύκεται· πθητ. τοῦ κατ-ερύκω· 14.— χαλεπός = σκληρός, κκός.— ἔχω = κρατῶ, κατακρατῶ.— ἔρυκανόω· ἄλλος τύπος τοῦ ἐρύκω.— ὤς = ὅπως.— βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ = ἐμπνέουσι.— τελέεσθαι· μέλλ. τοῦ τελοῦμαι = ἐκπληροῦμι.— οὔτε τι ἔων = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι.— οἰωνός = πτηνόν (Λατ. avis, οἰωνός).— οἶδα οἰωνῶν = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς.— σάφα = σφῶς.— δηρόν· δηθά· 49.— πατρὶς αἴη· 75.— οὐδ' εἴ πέρ τε = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα.— ἔχῃσι· ὑποκμ. δεσμὰ καὶ ἀντκμ. τὸν Ὀδυσσεά.— φράζομαι = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον.— ὡς κε = διὰ νά... — στ. 206 εἰς στ. 169.— εἰ δὴ = ἐὰν τῷ ὄντι.— τόσος = τόσον μεγάλος.— αἰνῶς = καταπληκτικά.— ἐπεὶ θαμά... Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου.— θαμά· 143.— τοῖον = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι.— μίσγομαι = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι.— πρὶν ἀναβήμεναι = πρὶν ἀπιβιασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ.— ἔβαν· ἔβησαν = μετέβησαν.— κοῖλος = κουφώτος.— ἐκ τοῦ. 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ παρατίθημι = παρτιθεῖ

— Σχηματισμὸς ἀόρ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέλ. ἐλυθ-(ἐλήλυθα) ἤλυθον.

γ) οἶνοψ πόντος : Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανακλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθὺ χρῶμα καὶ τὴν σιλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου.— ἐς Τεμέσην : Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπααραγωγῶ, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ Ταμασσός. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της.— σιδήρος : Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψει του τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὁμίλῃ περὶ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενικέυσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων. — **Ῥεῖθρον - Νήιον** : Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον καὶ τοποθεσιαὶ αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην. — **μάντις** : Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἡδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τoὺς ἴδιους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἢ μάλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξετάζετο ἡ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν : οἰωνός = προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν). — **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν. — **ἠῦδα**· ἀθάα = ὀμιλῶ. — **τοιγάρ**· 179. — **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — **φησὶ μὲν** — **αὐτάρ**· ἀντίθεσις. — **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — **γόνος** = γέννησις, καταγωγή. — **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — **ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι**· τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἄς ἤμουν δά. — **τευ** = τινός. — **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα. — **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσῃ εἰς τὰ ἀγαθὰ του. — **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρῆκα (ἐλλειπτ. ἄορ.). — **ὄς** = οὗτος. — **ἄποτμος** = ἄτυχος (α + πότμος = τύχη). — **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ ὁποίου. — **ἔρεινω** = ἐρωτῶ. — **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτῆν ὁ Τηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν: ἡ ἐρώτησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μὲν**· βεβ. = πάντως. — **ἄνωνυμος** = ἄνωνυμος, ἄδοξος (νη + ὄνομα). — **ὀπίσω**· χρον. = εἰς τὸ μέλλον. — **θῆκαν**· τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν. — **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. — **ἐγένεατο** = ἐγέννησε. — **τίς δαίς** = τί εἶδους συμπόσιον· 152. — **ὀμιλος ὄδε** = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος. — **ἔπλετό**· ρ. πέλομαι = εἶμαι. Ἡ Ἀθηναῖ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστῆρες εἶχον πύσεις νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν αἰοιδόν. — **τίπτε**· κατὰ συγκοπὴν : τί ποτε = ἐπὶ τέλους τί ; — **ἡ χρεώ** = ἡ ἀνάγκη. — **τί χρεώ σε (ἔστι)** = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο ; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας. — **γάμος** = ἐορτὴ γάμου. — **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του.— **ὡς ὑβρίζοντες**· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι.— **ὑπερφιάλος**· 134.— **δοκέουσί μοι** = μοῦ κάμνον τὴν ἐντύπωσιν.— **δαίνυμαι** = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον.— **νεμεσῆσαιτό κεν**· 119.— **αἴσχεα** = ἀπρέπειαι.— **πινυτός** = συνετός· (πρβλ. *πεπνυμένος*· 213).— **μετέλθοι** = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν τύττην.

230 - 251. **ἐπεὶ...** καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκφρασθῇ ἀκολούθως ὁ Τηλεμ.— **ἄρ(α)** καὶ **ῥά** = λοιπόν.— **δὴ** = τώρα.— **ἀνείρομαι**· 188.— **μεταλλάω** = ἐξετάζω με ἐνδικέρον, **μέλλον ἔμμεναι** = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο.— **ἀφνειός**· 165.— **ἀμύμων**· 29 = ἐντιμος, τιμημένος.— **ὄφρα**· χρον. = ἐφόσον.— **ἐπιδήμιος**· 194.— **ἐβόλοντο** = ἐβούλοντο.— **μητιάω** = σκέπτομαι (*μητις* = σκέψις).— **θεοὶ κακὰ μητιώωντες** = κάποιοι κακόβουλοι θεοὶ.— **ἄιστος** = ἄφαντος (*α* + *ιδεῖν*).— **περὶ πάντων ἀνθρώπων** = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κατένα ἄλλον ἄνθρωπον.— **ἀκαχοίμη**· *ἀκαχίζομαι* = θλίβομαι (*ἄχνυμαι*, ἄχ).— **δάμη**· *δάμνημι* - *δάμνημαι* = ἀφνίζω - ἀφνίζομαι.— **δήμος**· 103.— **ἡέ**· 175.— **τολύπευσεν** = ἔφερον εἰς πέρας (*τολυπεύω* = κάμνω τολύπης ἐρίου, *κατεργάζομαι*).— **τῷ κεν ἐποίησαν**· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ *δάμη*.— **τῷ**· δικτ. χρόνου = τότε.— **τύμβος** = μνημεῖον.— **ἡδέ κε ἤρατο** = καὶ θὰ ἐκέρδιζε.— **καὶ ᾧ παιδί** = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἐαυτόν.— **ὀπίσσω**· 222.— **νῦν δέ**· 166.— **ἀκλειῶς** = ἀδόξως (*ἀ* + *κλέος*).— **ἄρπυιαι** = δαίμονες τῆς θυέλλης, θυέλλαι (*ἀρπάζω*).— **ἀνηρείψαντο**· *ἀνερείπομαι* = ἀσπάζω εἰς τὰ ὕψη.— **οἴχεται** = ἔφυγε, πάει.— **ἄπυστος** = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ (*ἀ* + *πυνθάνομαι*).— **γόος** = θρήνος.— **κάλλιπεν** = κατέλιπεν.— **οὐδέ τι** = καὶ δέν.— **στεναχίζω** = στενάζω. (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ *στένω* - *στενάχω*).— **οἶον**· 13.— **νύ**· *νῦν* = τώρα.— **τὸ κῆδος** = πένθος, συμφορά.— **τεύχω** = κατασκευάζω, προξενῶ (*τέχνη*, *τεκ* - *των*).— **ἄριστοι** = εὐγενεῖς ἄρχοντες.— **ὕληεις**· 186.— **κραναός** = τραχύς, βραχώδης (*κρανίον*, *κέρας*, *κρανός*).— **κοιρανέω** = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων.— **μνάομαι**· 39.— **τρύχω** = βραχνίζω, φθίρω.— **στυγερός** = μισητός.— **τελευτὴν ποιῶ** = δίδω τέλος.— **φθινύθω** = ἀφνίζω, ρημάζω (*φθίνω*).— **τάχα δὴ** = ὠρισμένως γρήγορα.— **διαρραῖω** = κομμυτιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀορ. ἀντωνυμίας *τις* - *τινός* : **τεῦ**.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ **υ** ἀντὶ **ο** : *νόνημος* (*ὄνημα* ἀντὶ *ὄνομα*).

—'Αφομοίωσις τοῦ τ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως **κατὰ** μετὰ τοῦ ἀρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ: *κάλλιπεν* (κατ-λιπεν).

γ) **ἔρανος**: Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ τὴν συσκευθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. Ὁσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δακίανικς τοῦ βασιλέως. — **τύμβος**: Λοφῶδες ὑψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις **σήμα**, ἥτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. — **Παναχαιοί**: Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — **ἄρπυιαι**: Προσωποποιήσις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικὰ ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον πρηνέου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — **ἄριστοι**: Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ **βασίλεις**. Εἰς πολλὰ ἀχαικὰ κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος**: Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθκνῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμήμα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεῶς.

252 - 278

α) 252 - 271. **ἐπαλαστέω** = ἀγανκκῶ. — **ἐπαλαστήσασα** τροπ. μτχ. = μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστήρων). — **ὦ πόποι** · ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακὸ ! — **ἦ δὴ** = πράγματι λοιπόν. — **πολλὸν** = πολὺ. — **δεύομαί τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἡ ἀπουσία του. — **ὄ κε χεῖρας ἐφείη** · ὅς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐπιμῶρει μὲ τὰς χεῖράς του νεοελλην. : θὰ ἐβάζε χέρι εἰς τοὺς μνηστῆρας (**ἐφήμι** = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον 103. — **εἰ σταίη** · ἡ ὑπόθι: ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τώρα. . . — **ἡ πῆληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλην. πηλήχιον). — **δοῦρε** · δουίχ. τοῦ δοῦρον = δόρυ. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **ἐνόησα νοῶ** = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρώτην φοράν. — **ἀνιόντα** · χρον. μτχ. **ἄνεμι** = ἔρχομαι ὀπίσω ἀπό·

— οἶχομαι = μεταβαίνω. — θοός = ταχύς. — φάρμακον ἀνδροφόνον = δηλητήριο θανατηφόρον. — δίζημαι = ἀναζητῶ. — ὄφρα οἱ εἶη = ἕνα ὑπάρχη εἰς αὐτόν, διὰ νὰ τὸ ἔχη. — ἰός = βέλας. — χρίεσθαι = διὰ νὰ ἀλείφῃ. Τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — χαλκήρης = χάλκινος (χαλκός + ἄρ - ἀραρίσκω = προσαρμόζω). — ὁ μὲν · ὁ Ἴλος. — ῥα = βεβζίως. — νεμείζομαι = φ· βουῦμι τὴν ὀργὴν τινος. — αἰὲν = πάντοτε. αἰὲν ἐόντες = αἰώνιοι. — φιλέεσκε · θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα πάντοτε. — αἰνῶς = πολύ, ἐξαιρετικῶς· 208. — ὀμιλήσειεν · ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις : εἰ σταίη. ὀμιλῶ = συναντῶ. — ὠκύμορος = τχυθάνατος (ὠκὺς = ταχύς + μόρος). — πικρόγαμοι γενοίατο = θὰ ἐκκμνον ἕνα πικρὸν γάμον. — ἦ τοι μὲν = βεβζίως. — ἐν γούνασι θεῶν · ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — ἦ... ἦε · ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα. — ἀποτίνομαι = ἐκδικουῖμαι· πρβλ. 43 ἀποτίσεται· ὑπτκτ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν. — οὐκί = οὐχί. — φράζομαι · 205, 273. — ἄνωγα = προτρέπω· πρκμ. μὲ σ̄ημ. ἐνεστ. — ὅπως κε(ν) ἀπώσεται πλγ. ἐρώτ. ἀπωθοῦμαι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — εἰ δ' ἄγε νῦν = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — ξυνήμι = ἀκούω προσεκτικῶς, κκαταβαίνω. — ἐμπάζομαι μύθων = προσέχω, παρακολουθῶ λόγους.

272 - 278. ἀγορή· 90. — ἥρωες · ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189. — πέφραδε · πρκμ. τοῦ φράζω = λέγω· ὁ πρκμ. δηλοῖ, ὅτι ἡ πρᾶξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεῖ. — ἐπιμάρτυροι = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — σκίδναμαι · σκεδάννυμαι = σκορπιζομικι. — ἄνωχθι · προστακτ. τοῦ ἄνωγα. — μητέρα δέ... ἴτω = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἄς πάη. — ἐφορμάται = παρκακινεῖ. — γαμέεσθαι = νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον. — ἄψ = ὀπίσω. — μέγα δύναμαι = ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — οἱ δέ = οἱ ἐν τῷ πκτρικῷ της οἴκῳ. — τεύχω γάμον = κάμνω γάμον. — ἀρτυνέουσι · μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = ἐτοιμάζω. — τὰ ἔεδνα = προικιά. ἴδε πργμ. — ἔοικε = ἀρμόζει. — παιδός · ἢ παῖς = ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — ἔπεσθαι ἐπὶ παιδός = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθης ἢ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (= ἄν) : ἦ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπώσεται.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολύ : **πολλόν**.

— κ ἀντὶ χ (Ἴων.) : οὐκί.

γ) ἔχων **πήληκα**... : Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων. Ἡ **πήληξ** ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρᾶν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ **κόρυς**. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώοντο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). — Ἡ **ἀσπίς** τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἦ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότερον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ πικραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ τελαμῶνος (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, **ὀμφαλός** (ἀσπίς **ὀμφαλόεσσα**). — Τὰ **δόρατα** εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (**δῶρον** = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμή. Βλ. στ. 121, **ἔγχος**. — Ἡ **Ἐφύρη** : Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἡλίδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτίαν τῆς Ἡπείρου. Τινὲς υποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἡλειακῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βότανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἡπείρου διῆλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου. — **Μερμερίδης** : Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἐγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — **πατὴρ μέγα δυναμένοιο** : Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας. — **τὰ ἔεδνα** : Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἐδίδεν ἔεδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν ἠγόραζεν. Ὅτε ὅμως ἔπειτα ἐλεπτύνησεν τὰ ἦθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔεδνα ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα ἔεδνα ὡς προῖκα.

α) 279 - 292. **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θά σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλήν· **ὑποτίθημι** = παραγγέλλω, συμβουλεύω.— **αἶ κε** = εἰάν.— **πίθηαι** = ὑπακούσης (ἐπιθον, πείθω).— **ἄρσας**· ἄραρίσκω νῆα = κταρτιζῶ, ἐτοιμάζω, πλοῖον.— **ἐρέτης** = κωπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετμος· 181).— **εἰκοσιν** = εἴκοσιν.— **πευσόμενος**· 94.— **δὴν**· **δηθά**· 120.— **οἰχομένοιο**· 135.— **βροτός**· 32.— **ἡ ὄσσα** = φήμη, ἣτις διχδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός.— **μάλιστα** = συχνότατα.— **τὸ κλέος** = ἡ εἶδησις.— **εἶρομαι**· 188.— **ὄς**· δεικτ.— **δεύτατος** = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ **δεύτερος**.— **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέροντες χαλκίνοὺς θώρακας.— **βίοτον-νόστον** : ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θά γυρίσῃ.— **ἦ** = βεβαίως τότε.— **τρυχόμενός περ**· ἐναντ. **μτχ.** **τρύχομαι** = ὑποφέρω.— **μηδ' ἔτ' ἐόντος**· πλεονασμ. μετὰ τὸ **τεθνεώτος**.— **δῆ** = τότε πλέον.— **σῆμα χέω** = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κενοταφίου.— **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ὅπλα ἰδίᾳ.— **κτερεῖζω** = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν.— **ἔουκε**· ὕπκμ. **κτερεῖξαι**.

293 - 305. **ἔρξης**· **ἔρδω** = πράττω.— **φράζομαι** = σκέπτομαι· φράζεσθαι· ἀπρμφ. μετὰ σημασίαν προστακτ.— **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε.— **ἄππως κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά.— **ἀμφαδόν** = ἐν φανερωῖ, εἰς φανερόν ἀγῶνα μετὰ αὐτοὺς (ἀναφανδόν).— **οὐδέ τι** = καὶ οὐδόλως.— **νηπιᾶας ὀχέω** = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω.— **τηλίος** = τόσον μικρός.— **αἰώ** = ἀκούω ἐν σημασ. πρkm. = δὲν ἔχεις ἀκουστά.— **πατροφονῆα** = τὸν φονέα τοῦ πατρός του.— **δολόμεντις - ιος** = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μῆτις = σκέψις).— **κλυτός** = ἀκουστός (κλύω = ἀκούω).— **ἔκτα**· ἀόρ. τοῦ **κτείνω**.— **φίλος**· κλητικ.— **ἄλκιμος** = δυνατός (ἀλκή = ρώμη).— **ἔσσο(ο)**· προστκ. τοῦ εἰμί β' πρόσ.— **ὀψίγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὀψέ + γεν - γενε -).— **εὖ λέγω** = ἐπαινώ, ἐγκωμιάζω.— **θοή**· 260.— **πού** = ὡς φαντάζομαι.— **ἀσχαλάω**· **ἀσχάλλω** = στενοχωροῦμαι.— **μένοντές με** = ἀναμένοντές με.— **σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι· στ. 151).— **ἐμπαζομαι**· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ τοῦ **εἰμί** : **ἔσσο**.
— Ἐπικὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : **εἰκοσι**.

γ) **ἐρέτησιν ἐείκοσιν** : τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) ἐεικόσοροι, ἐνῶ τὰ πολεμικά πεντηκόντοροι.— **χαλκοχίτωνες** : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρμικτος ἄνευ χειρῶν καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὸ ἀντέχει περισσότερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες.— **σῆμα... κτέρεα** : Ἡ Ἀθηναῖα συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμαχ. νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του χέων σῆμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικὰς τιμὰς. Περὶ τύμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239. Περὶ κτερέων βλ. εἰσαγωγὴν.

306 - 324

α) 306 - 316. **στ. 306** = 213.— **ἦτοι** = ὠρισμένως.— **φίλα φρονέων** = ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν.— **ὡς τε** = καὶ καθὼς.— **λήσομαι** · 57.— **ἄγε νῦν** · μὲ πρκακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ.— **ἐπιμένω** = μένω ἀκόμα.— **ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο** = ἂν καὶ εἴσχι βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου.— **ὄφρα** · τελικ. = ἔνα.— **λοεσσάμενος** = λουσσάμενος.— **τεταρπόμενος** = ταρπόμενος · μ. ἀόρ. β' τοῦ τέρπω μὲ ἀναδιπλ.— **τὸ κῆρ** = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημάσιας τοῦ φίλος · 60.— **κίω** = πορεύομαι · 22.— **χαίρων ἐνὶ θυμῷ** = μὲ χαρούμενη καρδιά.— **τιμήεις** = πολύτιμος.— **κειμήλιον** = πολύτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς ἀναμνηστικὸν (κεῖμαι).— **ἔξ ἐμεῦ** · ἔξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. **ἔτι** = περισσότερον χρόνον.— **κατερύκω** · 14.— **λαιόμαι** · 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημακτικόν.— **ὁδοῖο** = νὰ ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου.— **ὅττι κε** · ὅτι ἂν = ὅ,τι δήποτε.— **ἄνωγα** · 269.— **αὐτις ἀνερχομένῳ** = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν.— **δόμεναι** · δοῦναι · ἀπρμφ. μὲ σημ. προστακτ.— **φέρομαι** = παίρνω μαζί μου.— **καὶ ἐλὼν** = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξης.— **ἀμοιβῆ** = ἀνταπόδοσις.

319 - 324. **ὄρνις ὡς** = καθὼς πτηνόν.— **ἀνόπαια** · ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγγίτου (τὸ ὄπαιον).— **διέπτατο** · διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου.— **τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ** = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ.— **μένος** = τόλμην.— **ἔ** = αὐτόν (γραμμ. τυπ. 17).— **πάροιθεν** = ἔμπροσθεν, προηγούμενος.— **φρεσὶν ἦσι** · εἰαῖς φρεσὶν = εἰς τὸν νοῦν του.— **θαμβησεν** · θαμβέω = μένω ἐκθαμβος.— **δίσατο** · οἴομαι = διαισθάνομαι,

ἀντιλαμβάνομαι.— **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν.— **ἐπίψαχτο**· ἐπιόχομαί τινα = πηγαίνω πρὸς τινα.— **ἰσόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεοὺς.— **ὁ φῶς - φωτὸς** = ἀνὴρ (φημί).

β) Μέσ. ἄορ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.
— Συναίρεσις τοῦ **ε + ο** εἰς **ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμοῦ).

γ) **δῶρον** : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ζένοους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελῆ, ὄπλα κ.τ.τ.).— **ἀνόπαια** : Περὶ τοῦ ὀπαίου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πραγματικά).

325 - 365

α) 325 - 336. **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν.— **αἰίδω**· 154.— **περικλυτὸς** = περίφημος (κλυτὸς 300).— **ἦατο**· ἦντο, ἦμαι = κáθημαι.— **λυγρὸς** = θλιβρὸς.— **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν.— **ὑπερωϊόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερφίου.— **θέσπις** (θεὸς + ρίζ. σπ., πρβλ. ἔννεπε· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν.— **θέσπις αἰοιδῆ** = θεῖον ἄσμα.— **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε.— **περίφρων** = συνετός.— **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου της.— **οἶος**· 13.— **ἄμα** = μαζί.— **στῆ ῥα** = ἐστάθη.— **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας.— **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον.— **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς.— **ποιητοῖο**· εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένον = καμωμένου, κτισμένου.— **ἄντα** = ἐμπρός.— **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου της.— **σχομένην**· ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ.— **λιπαρὸν** = λαμπρόν, πολυτελές.— **κρήδεμνον** = καλύπτρα (κάρη + δέω).— **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκατέρωθεν αὐτῆς.— **κεδνὸς** = προσεκτικὸς, πιστός.

337 - 344. **γάρ**· βεβαιωτ.— **θελκτήρια** = ἄσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά.— **κλείω** = κλείω, κλείζω = ὑμῶ.— **σφίν**· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ ἄειδε.— **παρήμενος** = παρακαθήμενος.— **ἀποπαύε (ο)** = παῦσε.— **λυγρὸς**· 327.— **τείρω** = διατρύπω, κατατρώγω· **τείρει μοι φίλον κῆρ** = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά.— **μάλιστα** = περισσότερο ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας.— **καθικέτο με** = μ' ἔπληξε (καθι-

κάνω). — **ἄλαστον** = ἀλγισμόνητον. — **τοίην κεφαλὴν** = τοιοῦτον (προσφιλές.) πρόσωπον. — **κλέος** = δόξα, φήμη. — **κλέος εὐρύ** = δόξα ἀπλωμένη. — **καθ' Ἑλλάδα** = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. **τί τ' ἄρα** = καὶ διατί λοιπόν. — **φθονέω** = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — **ἐρίηρος** = ἀγαπητός, πιστός (ἐρί = πολὺ + ἀραρίσκω = ἀρμόζω). — **ὄπη** = μὲ ὅποιον τρόπον. — **ὄρνυται οἱ νόος** = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — **οὐ τοι αἴτιοι** = δὲν σοῦ πταίουν. — **ποθὶ· ποῦ** = ἴσως, φαντάζομαι. — **ἀλφηστής** = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — **νέμεσις γίγνεται τινι** = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — **οἶτος** = κακὴ μοῖρα. — **τήν· δεικτ.** = ταύτην. — **ἐπικλεῖζω** = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — **ἀκούοντεςσι** = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — **ἀμφιπέληται** = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — **ἐπιτολμῶ** = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — ζ' ἴς· 324. — **τὰ σὰ αὐτῆς** = τὰ ἰδικά σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — **κομίζω** = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — **ἰστός** = ὁ ἀργαλειός (ἵσταμαι). — **ἡλακάτη** = ἡ ρόχα. — **ἐποίχομαι ἔργον** = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — **μῦθος** = τὰ λόγια. — **ἄνδρεςσι μελήσει** = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — **τοῦ κράτος ἐστὶ** = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 - 365. **θαμβέω· 323.** — **πάλιν βεβήκει** = ἐπέστρεψε. — **οἰκόνδε** = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — **πόσις· 15.** — **ὄφρα** = ἕως ὅτου. — **βάλε οἱ** = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λήγον εἰς **ντ : ντεςσι** : ἀκούοντεςσι.

— Ἀναγραμματισμὸς συμφώνων : **κραδίη (καρδίη)**.

γ) **λυγρὸν νόστον** : Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πρῆμ. — **κρήδεμνον** : Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποιον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποιον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσὰν φακίλι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — **ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε** : Ὁ στίχος αὐτὸς συνοφίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προομηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ιστορούμενα μὲ τὴν ποιη-

τικὴν τέχνην τῶν αἰοιδῶν. Περὶ ᾠδῆς, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσχωγῆν. — **καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος.** Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκκλείτο μίᾳ μικρᾷ Φθιωτικῇ χώρᾳ, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος. — **Δαναοί:** Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἑλληνας καὶ Δαναούς. Κυρίως ὅμως τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — **ἢ τις νεωτάτη ἀκουόντεσσι ἀμφιπέληται:** Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἀκροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκιμοι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραινέσεως τῆς Ἀθηναῖς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου.

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α Ε

29 - 54

α) 29 - 42. αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — τά τ' ἄλλα = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν. — **εὐπλόκαμος:** α 86. — **εἰπεῖν:** ἀπρμφ. μὲ σημ. προστ. — **νημερτέα βουλὴν:** α 86. — **31** = α 86. — **πομπή** = ὄδηγία, συνοδεία. — **σχεδίη** = προχείρως κατασκευασθὲν πλοῖον. — **πολύδεσμος** = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — **πῆμα:** α 49. — **ἦματι εἰκοστῷ** = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — **ἐρίβωλος** = μὲ πολλοὺς βώλους. εὐφορος (ἐρι = πολ + βῶλος) ἐπίθ. τῆς γῆς. — **ἀγχιθεος** = πλησίον, συγγενῆς τῶν θεῶν (ἀγχι = ἐγγύς + θεός). — **γέγαα** — γέγονα (ρ. γίνομαι). — **περὶ κῆρι** = μὲ τὴν καρδιά των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδία). — **θεὸν ὧς:** ὡς θεόν. — **ἄλις** = ἀρκετά, ἄφθονοι. — **ἐσθής:** α 165. — **ἐξήρατο:** ρ. ἐξάρνημαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — **ἀπήμων** = ἀβλαβής (ἀ + πῆμα). — **λαχῶν:** λαγχάνω = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — **ληϊς-ίδος** = λάφυρα. — **ἡ αἶσα** =

τὸ μερίδιον. — ὥς· δεικτ. — οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπρωμένον του. — ὑψόροφος = μὲ ὑψηλὴν ὄροφὴν.

43 - 54. ἔφατο = ἔφη. — ἀπίθησε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — διακτορος Ἀργεῖφόντης· α 38, 84. — αὐτίκα ἔπειτα = εὐθύς ἀμέσως. — ἐδήσατο· α 96. — ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκὸς (α + μ (β) ροτός). — μίν· α 95. — ἡμὲν - ἡδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καί-καί. — ὑγρή· ὡς οὐσιαιστ. πρβλ. ξηρὰ (γῆ). — ἀπείρων-ονος = ἀπέραντος (α + πέρας). — ἄμα πνοιῆς = μαζὶ μὲ τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — τῆ ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — θέλγω = μαγεύω. — τοὺς δ' αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — ὑπνάω = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — κρατύς = κραταῖός. — ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — ἔμπεσε = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — σεύομαι = ὄρμῳ, προχωρῶ γρήγορα. — λάρος = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὃ γλάρος. — ὁ ὄρνις· α 320. — κόλποι ἄλός = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — ἀτρύγετος = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, ποὺ δὲν ἡσυχάζει ποτέ. Ἐπίθ. τῆς θαλάσσης. — ἀγρώσω· ἕτερος τύπος τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω. — δεύω - ομαι = βρέχω - ομι. — ἄλμη = ἄλμυρὸ νερό. — ἴκελος = ὅμοιος. — πολέεσσι κύμασι = εἰς τὰ ἀτελείωτα κύματα. — ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπί.

β) Τύποι τοῦ φημί εἰς μέσ. φωνήν : ἔφατο.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἰμί : ἐσμί-ἐσσί-ἐστί.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολὺς κατὰ τὴν γ' κλίσειν : πολέες - πολέα (κύμασι πολέεσσι).

γ) Σχερίη : κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικὸς, κυχόμενοι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθειοι). — λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἰσαν : Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβκίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀπήμων. — Πιερία : Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου (ἴδε α 1 - 10, πργμ. σημ.). — πολέεσσι κύμασι : Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπίθετον πολὺς ἀποδίδει ὁ ποιητῆς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμανομένης θαλάσσης.

α) **τηλόθι** (α 22) **εοῦσαν** = μεμακρυσμένην. — **ἐνθα** · χρον. — **ιοειδής** ὁ ἔχων ὄψιν ἴου, ἰόχρους. — **ἡπειρόνδε** = πρὸς τὴν ξηράν. — **ἦιεν** · πρτ. τοῦ εἶμι - ἦει. — **ῥοφρα** · χρον. = ἕως ὅτου. — **σπέος** · α 15. — **τῶ** · ἀναφορ. τῶ ἐνι = ἐν τῶ ὁποίῳ. — **ναίω** · α 51. — **τέτμεν** · α 218. — **ἐσχαρόφιν** · πτ. γεν. ἐσχάρα = ἐστία. — **ὄδμη** = ὄσμη (ὄζω, ὄδωδα). — **ἡ κέδρος** · δένδρον ὅμοιον μὲ τὴν ἐλάτην. — **εὐκέατος** = ποῦ σχίζεται εὐκόλως (κεάζω = σχίζω). — **τὸ θύον** : κυπαρισσοειδὲς δένδρον μὲ εὐώδεις ξύλον. — **ὄδωδα** = μυρίζω, εὐωδιάζω. — **δαίομαι** = καίομαι (δᾶς, δαυλός). — **αοιδιάω** = τραγουδῶ. Ἔκτεν. τύπος τοῦ **αείδω** (αοιδή). — **ἡ ὄψ-ὄπος** = ἡ φωνή. — **ἐποικομένη ἰστόν** = πηγαينوερχομένη εἰς τὸν ἀργαλειὸν τῆς. — **ἡ κερκίς** = ἡ σαῖτα. — **ῦλη** · α 186. — **τηλεθώσα** = πολὺ θλαπρόν, καταπράσινον (μετ' ἀναδιπλ. τύπος τοῦ θάλλω). — **ἡ κλήθρη** = δένδρον, ἡ κλήθρα. — **ἡ αἶγειρος** = ἡ λεῦκη. — **τανυσίπτερος** = ποῦ ἀπλώνει τὰ πτερά τῆς (τανύω = τεντώνω). — **εὐνάζομαι** (εὐνή) = κοιμῶμαι· ἐπὶ πτηνῶν = κουρνιάζω. — **ὁ σκῶψ** = εἶδος γλαυκός. — **ὁ ἱρηξ** = ὁ ἱέραξ. — **ἡ κορώνη** = ἡ κουρούνη. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι ἐκτείνει τὴν γλῶσσαν, διὰ τὴν φωνάξῃ ὅθεν τανύγλωσσος δύναται τὴν ἐρμηνευθῆ μετὰ τὸ νεολλ. φωνηκλῶ. — **εἰνάλιος** = θαλασσινός (ἐν ἀλί). — **τῆσι μέμηλεν** = ποῦ ἀγαποῦν τὰ τῆς θαλάσσης· μέλει μοί τι = μὲ ἀπασχολεῖ κάτι. — **ἡ δὲ αὐτοῦ** = καὶ τὴν ἐδῶ. . . — **ἡ ἡμερίς** = κλημηκταριά. — **ἡ βῶσα** · ἡ βῶσα = εἶμι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας μου· ἡμερίς ἡ βῶσα = κλημηκταριά. — **τεθῆλει**. θάλλω = ἔχω ἀφθόνους καρπούς. — **τετάνυστο** · τανύομαι = ἀπλώνομαι· **ἐξείης** · α 145. — **πίσυρες** = τέσσαρες. — **λευκόν** = διαυγές, κρυσταλλένιο. — **τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη** = ἐστραμμέναι ἢ κάθε μίξ πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν. — **ἀμφι** (ἐπίρρ.) = γύρω. — **μαλακός** · διὰ τὴν πολλὴν χλόην. — **θήλεον** = ἔθαλλον. — **ἐνθα** · τοπικ. — **ἔπειτα** = ὕστερ' ἀπ' ὅλα αὐτά, δηλ. ἀπὸ τὴν τόσον φυσικὴν καλλονήν. — **θηῆσαιτο** · θεάομαι = θεωρῶ μετὰ θαυμασμοῦ, θαυμάζω. — **ἦσιν** · κτητ. = εἰς τὴν ψυχὴν του.

β) Διατήρησις τοῦ δ πρὸ τοῦ μ : ὄδμη (ὄσμη).

— Κατάληξις ἀρχαίων πτώσεων : **οφι(ν)** : ἐσχαρόφι (ν), δακροφιν.

— Αἰολικὸς τύπος τοῦ τέσσαρες : **πίσυρες**.

γ) **τῆ νῆσον**· α 50,85.—**πόντος ἰοειδής**: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χρῶμα (σάν λουλάκι), τὸ ὁποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα. — **ἰστὸν ἐποιομένη**: Ἐπειδὴ ὁ ἰστὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀφήνῃ τὴν *κερκίδα*. — **ὕλη δὲ σπέος ἀμφί...** Ἡ περιγραφή θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξατε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξώτικου αὐτοῦ τόπου.

— *Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντύπωσης τοῦ κάλλους;*

76 - 115

α) 76 - 84. **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἔῶ θυμῶ** = μετ' ὅλην τὴν ψυχὴν του. — **εἰς ἤλυθεν** = ἐμβῆκε μέσῃ. — **ἄντην ὀρῶ** = ἀντικρούζω. — **οὐδὲ ἠγνοίησε** = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — **δία θεάων**· α 14.—**γάρ τε· καὶ γὰρ** = διότι, ἄλλως τε δέν.—**ἀγνώως-ῶτος** = ἀγνωστος. — **πέλομαι** = εἰμί.—**οὐδ' εἰ** = ἔστω καὶ ἄν. — **ἀπόπροθι** = μακρὰ. — **ναίει δώματα** = ἔχει τὴν κατοικίαν του.—**οὐδὲ** = ἀλλὰ δέν.—**μεγαλήτωρ-ορος** = μεγαλόκαρδος (*μέγας + ἦτορ*).—**ἔτετμε**· α 218, ε 58.—**ἔνθα πάρος περ** = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται.—**στοναχῆ** = στεναγμὸς (*στενάχω, στένω*).—**ἐρέχθω** = σπαράσσω, βασανίζω.—**ἀτρύγετος**· ε 52. — **διερκέσκετο** = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ *δέρομαι* = κοιτάζω).—**λείβω** = χύνω.

85 - 91. **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ. — **ιδρύω** = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίσσῃ. — **φαεινὸς** = φωτεινός, λαμπρὸς (*φάος - φῶς*).—**σιγαλόεις** = πεποικιλιμένος, σκαλιστός.—**τίπτε· τί ποτε** = διατί ἄρα γε.—**χρυσόρραπισ** = ποῦ κρατεῖ χρυσοῦν ράβδον (*ράπ-ράβδος*).—**εἰλήλουθας** = ἤλθες.—**αἰδοῖός τε—φίλος τε** = σεβαστός καὶ ἀγαπητός. Συνήθης ἐκφρασις ἐκτιμῆσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — **πάρος**· α 21. — **θαμίζω** = ἐρχομαι συχνά.—**αὔδα**· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. *μετηῦδα, προσηῦδα*). — **φρονέω** = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — **τελέω** = ἐκτελῶ.—**ἄνωγεν** = εἶναι πρόθυμος· α 269.—**εἰ. . . γε** = ἐὰν βεβίαιως. — **τετελεσμένον** = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ,τι

εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῆ καὶ τῶρα = δυνατὸν. — **ἔπεο** · προστ. τοῦ **ἔπομαι**. — **πρότερω** = παρέκει. — **πὰρ θεῶν τοι** = νὰ σοῦ παραθέσω. — **ξείνια** = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92-96. **ἀμβροσίη** = τροφή θεῶν. — **πλήσασα** · **πέμπλημι** = γεμίζω. — **κέρασσε** = ἠτοίμασεν εἰς τὸν κρατῆρα (*κεράννυμι*). — **νέκταρ** = ποτὸν τῶν θεῶν. — **ἤσθε** · ἔσθω - ἐσθίω. — **ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ** = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (*ἀραρίσκω* = συναρμολόζω, στερεώνω).

97-115. **εἰρωτᾶς**. . . **θεόν** · σειρά λέξεων : *εἰρωτᾶς* (σὺ) *θεά* με *θεὸν* ἐλθόντα = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἕνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου. — **νημερτέως** · ἐπίρρ. τοῦ *νημερτής* · α 86. — **ἐνισπήσω** · μέλλ. τοῦ *ἐνέπω* · α 1. — **κέλευαι** · *κέλομαι* · *κελεύω*. — **ἠνώγει** = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διὸς· *ἄνωγα* · α 269. — **ἄσπετος** = ἄρρητος, ἀπέραντος (*ἄ*+ *ρίζ.* σεπ-). — **ἄγχι** · α 157. — **ἱερά ρέζω** · α 47. — **ἔξαιτος** = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — **μάλ' οὐ πως ἔστι** = δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ κανένα τρόπον. — **νόος** = σκέψις, ἀπόφασις. — **αἰγίοχος** = ὁ Ζεὺς, ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — **παρεξελεθῆν** · *παρέξειμι* = παραβαίνω. — **ἄλιώ** = μεταιώνω (*ἄλιος* = μάταιος). — **τοι παρεῖναι** · *εἶναι* *παρά* *τοι* (*σοι*) = ὅτι μένει πλησίον σου. — **διζυρὸς** = πολυπαθής, δυστυχῆς (*διζύς* = συμφορά). — **ἀποπεμπέμεν** = ν' ἀφήσης ἐλεύθερον. — **ὅττι τάχιστα** = ὡς τάχιστα. — **αἶσα** · ε 40. — **τῆδε** = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — **ἀπονόσφιν** · ἐπιτατ. τοῦ *νόσφιν* = τόσον μακρὰν.

β) Οὐδέτ. τῆς ἀναφορ. ἄντων. ὅστις : **ὅττι** (ὅ,τι).

γ) **ἐν θρόνῳ φαιινῶ σιγαλόεντι** : Ἀπὸ ὅ,τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφραντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν κλιαισθησίαν κατεσκευασμένα. — **ἔνθα πάρος περ** : Οἱ στίχοι 82-84 χριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἥρωας εἶναι τῶρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αἰχμαλωσίαν του. — **ἀμβροσία - νέκταρ** : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφραντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποῖαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τονώνουν καὶ νὰ τέρπουν τοὺς ἀθανάτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις : Ἐάν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτῆσίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὄσμῃν τῶν καιομένων κρεάτων.— **αἰγίοχος :** Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ.— **ἄστυ Πριάμοιο :** Εἰς τὸ Ἴλιον ἐβασίλευεν ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρον ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς** · ε 49. — **μεγαλήτωρ** · ε 81. — **πότνια** · α 14. — **ἦι** · ἦει. — **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐπικλύω** · μετὰ γεν. = ἀκούω. — **ἀγγελία** = μῆνυμα, προσταγή. — **τῷ ὄσσε** δυϊκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί. — **δακρυόφιν** · ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεγνώνω. — **κατείβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἶβω καὶ λείβω = χύνω). — **αἰῶν** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωή. — **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — **οὐκέτι ἡ νδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὴν νύμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ. - ἡδύς). — **ιαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ *ιαύω* = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως. — **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, πού τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲ τὴν ἤθελεν. — **ἡμαρ** · α 9. — **ἄμ** = ἀνά. — **ἡ πέτριη** = ὁ βράχος. — **ἡ ἠίων-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης. — **157-158** = ε 83 - 84. — **ἀγχοῦ** · ἄγχι · α 157, ε 101. — **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχησμένε. Κυρίως ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (*κατ - σμόρος*): — **μῆ μοι** · δοτ. χριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ παρκακῶ μῆ. . . — **ὀδύρομαι** = θρηγῶ. — **αἰῶν** · ε 152. — **πρόφρασσα** · θηλ. τοῦ *πρόφρων* = πρόθυμος (*πρό + φρήν*). — **δούρατα** · δόρυ - δούρατος · πρώτη σημ. = ζύλον (πρβλ. δούρειος ἵππος, δόρυ). — **χαλκῶ** · δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ *ταμών* = ἀφοῦ κόψης μετὰ χάλκινον πέλεκυν. — **σχεδίη** · ε 33 · βλ. κτωτ. πραγματικά. — **ἕρια** = σανίδες ἀποτελοῦσι τὰ δύο καταστρώματα πύργου καὶ πύργου. — **πῆξαι** ·

ἀπρμφ. ρ. πήγνυμι = στερεώνω.—**ὑψοῦ** = ὑψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ξύλων τῆς σχεδίας.—**ἥροειδής** = ὀμιχλώδης (ἡήρ - ἡέρος = ὀμίχλη).—**μενοεικής** = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκῆς (μένος + εἶκα).—**ἄ κεν ἐρύκοι**· ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὅποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.—**τὸ εἶμα-τος** = ἔνδυμα (ρίζ. ἔσ.-ἔσνυ-μι ἔννυμι - ἀμφιέννυμι).—**οὔρος** = οὔριος ἄνεμος.—**ἀσκηθής** = ἀβλαβής.
αἶ κε = ἔάν.—**μευ** = μου.—**φέρτερος** = ἀνώτερος.—**κρῆναι**· κρῆνω = δρῶ, ἐκτελῶ.

β) **αἶ** ἀντὶ **εἶ**. Συνήθως **αἶ κε** = εἶ, ἄν, ἔάν.

— Τροπὴ τῶν συμφῶνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφῶνου : **ἀμ-πέτρησι** (ἀνά πέτρησι)· **κάμμορε** (κάτ (σ)μορε).

— Γεν. α' προσ τῆς προσ. ἀντων. ἐγώ : **μεῦ** καὶ ἐγκλ. **μευ**. " Ἄλλοι τύποι : **ἐμέο, ἐμεῖο** καὶ σπαν. **ἐμέθεν** .

γ) **τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε** : Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἕως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγένετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ὅλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του. — **ἀρμόζεο εὐρείαν σχεδίην** : Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδυσ. γενικῆς ὀδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συναρμολογήσῃ πρῶτον κερμοὶ δένδρων (**δούρατα** μικρὰ) πελεκημένοι κατὰ, διὰ ν' ἀποτελεσθῇ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὅποιον θὰ ἐπιπλέῃ. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συναρμολογημένων κερμῶν θὰ στερεωθῶν σπινίδες, διὰ νὰ σχηματισθῶν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πρῶραν, ὅπως ἐγένετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἰστόν, κεραίαν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προσεφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ζύλα λυγαριάς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ. 9).

171 - 191

α) 171 - 179. **ρίγησε**· ῥιγέω = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ρίγους, ἀνατριχιάζω. — **πολύτλας** = πολυπαθής, καρτερικὸς (ρίζ. ταλ. - τλήναι· α 87).—**ἄλλο τι**· κτηγμ. τοῦ **τόδε** = αὐτῆ σου ἢ ἀπόφασις εἶναι κατ' ἄλλο.—**μήδομαι** = σκέπτομαι (**μητις, πολύμητις, μητιῶν**· α 234).—

οὐδέ τι = καὶ καθόλου.— **πομπή** = ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου.— **ἦ κέλειαι**· ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (*κέλομαι*· ε 98).— **τὸ λαῖτμα** = βυθός, χάος· *λαῖτμα θαλάσσης* = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.— **ἀργαλέος** = δύσκολος, σκληρὸς (*ἔργον* = κάτι πολὺ δύσκολον).— **νῆες εἶσαι** (*ἶσαι*) = ἰσόρροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι.— **ναῦς ὠκύπορος** = γοργὸν πλοῖον (*ὠκὺς* = ταχύς).— **ἀγαλλομαι** = χαίρω.— **νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ** = πλοῖα ποὺ χαίρονται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός.— **οὐδ' ἂν ἐπιβαίην** = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.— **ἄεκητι**· α 79.— **σέθεν** = σοῦ.— **εἰ μὴ τλαίης** = ἂν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (*τλη-τλα-τολμῶ*).— **μέγαν ὄρκον** = ἐπίσημον ὄρκον.— **πῆμα**· α 49.— **μὴ βουλευσέμεν** = ὅτι δὲν θὰ..

180 - 191.— **μειδησεν**· *μειδάω - μειδιάω* = μειδιῶ.— **κατέρεξε χειρὶ** = τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι.— **ἔκ τ' ὀνόμαζε** = τὸν ὠνόμαξε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἄφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα.— **ἀλιτρός** = ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος = (*ἀλιταῖνω* = ἀμαρτάνω, *ἀλιτήριος*).— **ἀποφῶλιος** = ἀχρηστός, μάταιος, ἀκαιρός.— **οὐκ ἀποφῶλια εἰδῶς** (*ἔσσι*) = ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.— **οἶον τὸν μῦθον** = τί εἶδους λόγον.— **ἐπιφράζομαι** = σκέπτομαι.— **ἴστω ... τότε** = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο.— **νῦν**· συμπερ. καὶ χρόν. = λοιπὸν τώρα.— **κατειβόμενον**· ε 152.— **πέλει** = ἐστὶ.— **ἄσσα** = ἄττα = ἄτινα.— **μῆδομαι**· ε 173.— **χρειῶ** (*χρεῶ*)· α 225 = ἀνάγκη.— **ἴκω** = *ἰκάνω* = φθάνω, ἔρχομαι.— **ὄτε με χρειῶ τόσον ἴκοι** = ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.— **νόος** = σκέψις, ψυχή.— **ἐναίσιμος** = δίκσιος, λογικὸς (*ἐν + αἶσα* = τὸ προσῆκον).— **οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι** = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσσω.— **θυμὸς σιδήρεος** = σκληρὴ καρδιά. "Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχῆ.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσώπ. ἄντων. β' προσ. : **σέθεν, σεῖο, σεῦ** (πρβλ. καὶ *ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ*).

γ) **ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ** : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον πλέει μὲ οὐριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ Θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων.— **νῆες εἶσαι** : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα : **μέλαινα νῆες, εὐσσελμοὶ** (σέλμα = κκ-τάστωμα), **κοῖλαι, εἶσαι** κ.ἄ. — **τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ** : Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στύξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς ταῦ "Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμόν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. **ἠγήσατο** · ἠγοῦμαι = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — **καρπαλίμως** = μὲ γοργὸν βῆμά. — **ἴχνιον** = ἴχνος. — **ἴξον** · μεικτ. τύπ. ἄορ. α' καὶ β' τοῦ ἴκω· ἰκάνω = φθάνω. — **σπεῖος** · σπέος· α 15. — **(ἐ)τίθει πάρα** = παρέθετε. — **πᾶσα** = παντὸς εἶδους. — **ἔδωδῆ** · ε 95. — **οἶα** = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὁποῖα. — **ἀντίον** = ἀντικρῦ. — **ἴζω** · ἀμβτ. = κάθημαι. — **δμωή** · α 147. — **οἱ δ' ἐπ' ὄνειθ'** · α 149.

201 - 213. **(ἐ)τάρπησαν** · τέρπομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χορταίνω. — **ἔδητύς, ποτῆς** · α 150. — **τοῖς μύθων ἤρχε** = ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξὺ των συνομιλίαν. — **διογενῆς** = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος διογέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — **οὕτω δῆ** = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὀμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. — **χαῖρε** = νὰ πᾶς στὸ καλὸ. — **ἔμπης** = ἐν τούτοις, πρὸ ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψης. — **εἰ μὲν** = ἂν ὅμως. — **γέ** · βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : **ἐνθάδε μένων γε** = θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. — **αἶσα** · ε 40. — **κῆδος** · α 244. — **ἀναπίμπλημι** = ὑπομένω, τραβῶ· **πίμπλημι** = γεμίζω. Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἐκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας: γέμισε τὸ ποτήρι. — **αὐθι** · συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — **ἐνθάδε** — **αὐτόθι** · τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θὰ τὸ κουνουῖσες ἀπ' ἐδῶ. — **φυλάσσοις τόδε δῶμα** · φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ.: φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — **ἰμειρόμενος** · α 41. — **ἄλοχος** · α 36. — **ἐέλδομαι** = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — **αἰὲν ἤματα πάντα** · κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού. . . — **οὐ μὲν θην. . . εὐχομαι εἶναι** · ἢ σειρὰ τῶν λέξ.: **εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι**

χερείων ἐκείνης.— θῆν = βεβαίως· ἐγκλ. μόριον.— εὐχομαι = καυχῶμαι.— χερείων· χείρων = κατωτέρα.— τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά.— ἡ φρυή = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας, φρυήν. αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— οὐ πως = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν.— οὐδέ ἔοικεν = οὔτε εἶναι πρέπον.— εἶδος = μορφή, κάλλος.— ἐρίζω = συναγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μῆτις = σκέψις, μῆδομαι).— πότνια· κλητ. τοῦ πότνια· α 14.— χῶμαι = ὀργίζομαι· ἀντικμ.: μοι τόδε.— πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους. . . — σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκιδνοτέρη = κατωτέρα.— περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περὶ = περισσῶς + φρήν).— μέγεθος = ἀνάστημα.— εἰσάντα ιδέσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύζῃ κανεῖς.— ἀλλὰ καὶ ὡς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηνελ.— ἐέλδομαι· ε 210.— τλήσομαι = θά τὸ ὑποφέρω (ριζ. τλατλη - τάλας).— ταλαπενθῆς = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα + πένθος).— μογέω = ὑποφέρω (μόγισ - μοχθῶ).— μετὰ τοῖσι = μαζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) **δμωαί**: Ἦσαν κατώτεροι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331.— **ἀθάνατός τ' εἶης**: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἓνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξάγει περισσότερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) **τέτρατον** = τέταρτον.— **τῶ** = αὐτῶ.— **ἄρα** = πλέον.— **πέμπε** = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε.— **εἶμα**· ε 167.— **ἀμφιέννυμι** = ἐνδύω (ἀμφίεσις).— **θυώδης** = ἀρωματισμένος (τὸ θυός = τὸ ἄρωμα). **ἀμφιέσασα καὶ λούσασα**· σχῆμα πρωθύστερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμφιέσασα.— **ἐν δέ** = ἐντὸς τῆς σχεδίας.— **τὸν ἕτερον** = τὸν ἓνα — **ἕτερον δέ** = καὶ ἓνα ἄλλον, δηλ. ἄσκόν.— **τὰ ἦα** = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ τὸ ταξίδι (ἦια, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι).— **ὁ κώρυκος** = δερμάτινος σάκκος.— **ὄψα** = προσφάγια, φαγώσιμα.— **μενοεικής**· ε 166.— **οὔρος**· ε 167.— **προέηκεν**· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω.— **ἀπήμων**· τὸ ἐπίθ. μὲ

ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός. — **λιαρός** = μαλακός, εὐχάριστος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω). — **πηδαλίω**· συναπτ. πρὸς τὸ ἡμενος. — **ἰθύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὠφελ. — **οὐδὲ** = καὶ δέν. — **ὄψέ** = ἀργά. — **ἐπίκλησιν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, με ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — **δοκεῶ** = παρακολουθῶ, παρατηρῶ. — **οἶη**· α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερομορ-, μοῦρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. — **τήν**· ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα**· α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **ὄκτωκαιδεκάτη**· ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σκιόεντα**· κτηγμ. = ὡς σκιά. — **ἴθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ξηρᾶς, ὅπου. . . — **ἄγχιστον**· ἐπίρρημα ἄγχι· α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἶσατο**· εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσατο ὑπκμ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ ῥινόν** = ἡ ἄσπις. — **ἐν ἡεροιεδί πόντω**· συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἄσπις, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) **Πληιάδες**: Αἱ Πλειάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολή των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν. — **ὁ Βωώτης**: Ἀστερισμὸς τοῦ Ἄρκτου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἄρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Ἄρκτος**: Ὁ γνωστὸς ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἄρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἄμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὄρατος καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύνει ποτέ εἰς τὸν Ὀκεανόν. — **Ὠρίων**: Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ **Κύων**. Κατὰ τὴν ἐπιτολήν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουν τὰ **κυνικὰ** κύματα. — **Ὀκεανός**: Ἡ μεγάλη ἔκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἄρκτον;

282 - 312

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἴδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — ἀνιών· α 259.—κρείων· α 45.—ἐνοσίχθων· α 74.—τηλόθεν· α 30.—Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων.—εἶσατο· ε 281· εἶσατο οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε.—ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου.—χώομαι· ε 215.—κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχώσατο κηρόθι μάλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός.—κάρη· α 90.—προτί = πρὸς· μυθήσατο προτί ὃν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του.—ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως.—ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν.—μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν.—ἀμφ' Ὀδυσσῆι· α 48.—ἐμείο = ἐμοῦ.—καὶ δὴ = καὶ νά.—σχεδὸν = πλησίον (ἔχω).—πεῖραρ-ατος = σχοινίον, παγίς.—διζύς-ύος = συμφορὰ (διζυρός).—ἦ μιν ἰκάνει = ἡ ὁποία ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἦλθε.—ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρὰ λέξε.: ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλάαν· μέλλ ἀπρμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298. ἐλών· ρ. αἰρῶ = πιάνω.—ὀροθύνω = ἐξεγείρω.—(ἐρέθω, ἐρεθίζω). — ἄελλα = ὀρηκτικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω).—σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου. — ὀρώρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρνυμαι· α 347). — σὺν-ἔπεσον = ἔπνευσαν συγχρόνως. — δυσασῆς = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι· ε 292). — αἰθρηγενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογενήτης. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ. — κυλίνδω = κυλύω — λύτο· ἔλυτο, ἐλύμην, μέσ. ἄορ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν. — ὀχθήσας· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — μεγαλήτωρ θυμός = μεγάλωφρων ψυχῆ.

299. - 312. δειλός· δειλῶος = δυστυχής.—νύ· α 32.—μήκιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρός = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον. — τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως τοῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορὰ μου ; — δεῖδω = φοβοῦμαι (ἄχρ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια. — νημερτής = σωστός. — μέ· ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν. — ἄλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207: κήδεα ἀναπλήσειν. — τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — οἷοισιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη ! — περιστέφει =

στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — **ἐπισπέρχω** = ἐνσκήπτω ὀρητικῶς. — **σῶς** (σόος) = ἀσφαλής, ἀναπόφευκτος. — **αἰπὺς ὄλεθρος** · α 11. — **μάκαρ-αρος** = καλότυχος. — **χάριν φέρω** = προσφέρω χάριν. — **ὡς δὴ ἐγὼ** = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — **ὄφελον θανέειν** = εἶθε νὰ ἐφονεύμην. — **ἐπισπεῖν** · **ἐφέπω** = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — **πότμον ἐπισπεῖν** = νὰ εὕρω τὸν θάνατόν μου (**πότμος** = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — **χαλκῆρεα** · α 262. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλείδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — **τῶ** = τότε · α 239. — **κτέρεα** · α 291. — **ἄγω κλέος τινός** = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — **λευγαλέος** = οἰκτρός. — **εἴμαρτο** = ἦτο τὸ τυχερὸν μου (**μείρομαι, μόρος**). — **ἀλῶναι** · ρ. **ἀλίσκομαι** = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἄορ. τοῦ ρ. **λύω** ἄνευ τοῦ **-σα** : **λύμην-λύτο** .
— Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. **δόρυ**. γεν. **δουρός**, πληθ. **δοῦρα** .

γ) **Σόλυμοι** : Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — **τριαῖνα** : Κοντᾶρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — **χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες** : Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἠγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρειδῶν, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** : Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρηίδος Θετίδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναϊότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόννας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτῶν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατεράν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατάρθρωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) **ἔλασεν** · **ἐλάων** = σπρώχνω. — **κατ' ἄκρης** = ἀπὸ ψηλά· ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — **ἐπεσσύμενον** = ὀρητικὸν (**ἐπισσεύομαι** = ὀρμῶ · ε 51). — **περὶ ἐλέλιξεν** = ἐστριφογύρισε· ρ. **ἐλελίξω**. — **προέηκε χειρῶν** = ἄφηκε νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὰ χέρια του· ρ. **προῆμι**. — **μισγομένων ἀνέμων** = συγκρουομένων ἀνέμων. — **ἔαξεν** · ρ. **ἄγνυμι** = θραύω· ὑπκμ. ἢ θύελλα. —

τὸ σπείρον = τὸ ἰστίον (σπείρω, τυλίσσω, σπείρα, σπάργανον). —
 ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσαρτᾶται τὸ ἰστίον, ἀντένα. —
 θῆκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνῃ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
 νεροῦ. ὕπκμ. ἢ θύελλα τῶν ἀνέμων. — αἶψα μάλα = εὐθὺς ἀμέσως. —
 ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ· ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — ὑπὸ ὀρμῆς = πιεζό-
 μενος ἀπὸ τὴν ὀρμῆν. — πόρε = ἔδωσε· ἔπορον (ρίζ. πορ-πορίζω). — ὄψε
 δὲ δὴ = ἀργὰ τέλος πάντων. — κρατός· γεν. τοῦ κάρη· α 90. — κελ-
 ρύζω· λέξ. ἠχοποιήτος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζῃ
 πολὺ. — οὐδ' ὤς = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — ἐπελήθετο·
 α 57. — τειρόμενός περ = παρ' ὄλην του τὴν ἐξάντλησιν. — μεθορη-
 θείς = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδίαν. — λαμβάνομαί τινος = πιάνομαι
 ἀπὸ κάτι. — ἀλειύνων = προσπαθῶν νὰ ξεφυγῇ· ἀποπειρατ. ἐνεστ. —
 φορέω = φέρω. — κατὰ ῥόον = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — ὀπω-
 ρινός = φθινοπωρινός (ὀπώρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὀπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ
 θέρους). — ἄμ = ἀνά. — ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν = εἶναι κολλημένοι,
 μπερδεμένοι ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην. — προβάλεσκε· θαμιστ. τοῦ προβάλλω
 = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — φέρεσθαι· ὕπκμ. Βορέην· ὁ Νότος
 ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς. — εἴξασκε· θαμιστ.
 τοῦ εἶκω = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὐρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἀνε-
 μον, τὸν Ζέφυρον. — διώκειν· ὕπκμ. Ζέφυρον = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὀπωρινός Βορέης: Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περι-
 γράφῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώ-
 σεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστερον καὶ εἰς τὴν νεο-
 ελληνικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐπο-
 χήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετε-
 χειρίζοντο εἰκόνας τολμηράς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνου ἀνεξά-
 λειπτον ἐντύπωσιν.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων
 328 - 330.

333 - 353

α) τὸν δὲ ἴδεν· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τόσον
 ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — καλλίσφυρος = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ
 = ἀστραγάλους. — βροτός· ὁ καὶ ἡ βροτός. — αὐδήεις-εσσα-εν = ὀμι-

λῶν με ἀνθρωπίνην φωνήν. — **ἔξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν** = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξὺ τῶν θεῶν· ρ. **μείρομαι** = λαμβάνω μέρος. — **ἄλῶμαι** = περιπλανῶμαι. — **ἄλγε' ἔχοντα**· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλῶμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — **πολύδεσμος**· ε 33. — **κάμμορε**· ε 160. — **ὠδύσατο**· α 62. — **ἐκπάγλως** = σφοδρῶς. — **ὅτι σοι φυτεύει** = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — **οὐ μὲν δὴ** = ἀλλὰ πάντως δέν... — **καταφθίω**· μτβ. = ἀφανίζω. — **μενεαίνω** = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (**μένος** = ἐπιθυμία σφοδρά). — **μάλ' ὧδε** = ἀκριβῶς ἔτσι. — **ἔρξαι**· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρθω· α 293. — **ἀπινύσσω** = ἐνεργῶ ἀνόητως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ὀρθῶς (**ἀπινυτος** = ἀσύνετος· α + **πινυτός**). — **κάλλιπε** = κατάλιπε. — **νέω** = πλέω, κολυμβῶ. — **ἐπιμαίομαι** = τείνω, ἐπιδιώκω. — **νόστος**· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιότεραν σημ. = ἀφιξίς. — **ἐπιμαίεο νόστου** = κοίταξε νὰ φθάσης. — **ἀλύξαι**· ἀλύσκω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφύζομαι. — **τῆ**· δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδού, πάρε ἐδῶ. — **κρήδεμνον**· α 334. — **τανύω** = ἀπλώνω. — **ἄμβροτον** = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — **οὔδε. . . δέος (ἔστι)** = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — **ἐφάψαι**· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — **ἄψ** = πάλιν. — **βαλέειν**· ἀπρμφ. ὡς προστ. **βάλλω** = ρίπτω. — **πολλὸν ἀπὸ** = πολὺ μακρὰ ἀπὸ. — **ἀπονόσφι τραπέσθαι** = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — **ἡ αἶθυια** = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ.: βουταναριά, καρραμπατάκι.

γ.) **Ἰνώ**: Ἡτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίης. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μετὰ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἐγένεε θαλασσία θεά, ἡ *Λευκοθέα*, καὶ ἔθεωρεῖτο προστάτις τῶν νευτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοικοῦς τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — **καλλίσφυρος**: Ἡ ἐπικὴ ποίησις ἐξαίρει συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπιθέτα. Πρβλ. *εὐπλόκαμος νύμφη, γλανκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ κ.ἄ.*

354 - 387

α) 354 - 346 **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. μερ - μέριμνα). — **355** · βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. — **μή τις** ... ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (δέδια). — **ὕφαινω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφόσον. — **οὐ μάλα** · συναπτ. πρὸς τὸ **πεισομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλήν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μακρὰν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπρωμένην γῆν. — **φύξιμον εἶναι** = **φευκτόν εἶναι** = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὠδ' ἔρξω** · ε 342. — **ὄφρ' ἄν** · τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἀρήρη** · πρkm. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — **ἄρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσις. — **ἀρήρη κεν ἄρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι** · δε 222. — **διὰ τινάσσω** = διακλύω. — **νήχομαι** · νέω · ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)** · οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — **ὠρσεν ἐπὶ** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (ὄρνυμι). — **ἀργαλέος** · ε 175. — **κατηρεφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἤλασε** · ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. ζα + ἄημι). — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (**κάρφος** = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐξηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἄλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαῖνε** = ἐβαινε ἐπί. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἵππευεν. — **ἐξαπέδυνε** = ἐβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν** · ε 346. — **ἄλς - ἄλδς** = θάλασσα. — **κάππεσε** = ἔρριψε πρὸς τὰ ἔμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, με τὴν πρόθεσιν νά...· **μέμονα**· πρkm. με σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων** · α 45. — **376** · βλ. στ. 285. — **άλώω** · προστ. τοῦ **ἀλῶμαι** · ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεῖοι ἄνθρωποι. Πρβλ. Μ 35 **ἀγχίθειοι Φαίηκες**. — **μείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ. — **ἀλλά... κακότητος**· σειρὰ λέξ.: ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὡς σε ὀνόσσεσθαι κακότητος. — **ἔολπα**· πρkm. με σημ. ἐνεστ. = ἐλ-

πίζω (ἔλλομαι). — ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ πα-
ραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380 - 387. **ἱμασε**· ρ. **ἱμάσσω** = κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. — **καλ-
λίτριχες**· **καλλίθριξ** = μὲ ὠραῖον τρίχωμα. — **οἱ**· δοτ. κτητ. — ἔασιν =
εἰσίν. — **ἄλλα ἐνόησεν** = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — **ἦ τοι** = πράγματι. —
κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — **εὐνάζομαι** = κοιμῶμαι,
ἡσυχάζω. — **ὤρσε ἐπὶ** = ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — **κραι-
πνός** = γοργός, ταχύς. — **πρὸ** = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — **ἔαξεν**· ἄγνυμι.
ε 316. — **φιλήρετος**· α 181. — **κῆρ-κηρός** = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. —
ἀλύξας· ἀλύσκω· ε 345.

β) Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι.

γ) **διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς** : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς
καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν
ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ
καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαίακων. — **εἰς ὃ κεν
μιγῆης** : Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρ-
μένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων. Ἐκεῖνο ποῦ ἔξαρ-
τᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.
κάλλιτριχας ἵππους : Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχοῦμενος
εἰς μεγαλοπρεπὲς ἄρμα. — **Αἰγαί** : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περιφημὸς
διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ζ

1 - 24

α) 1 - 12. **ῶς**· α. 6. — **ἐνθα** = ἐδῶ. — **καθεύδω** = κοιμῶμαι. —
πολύτλας· ε 171. — **δίος**· α 14. — **ὑπνω** = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου,
διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ. — **ἀρμημένος** = ἐξηντλημένος, τσα-
κισμένος. — **βῆ**· ἔβη = μετέβη. — **δῆμος** = χώρα. — **ναίω**· α 51. — **εὐρύ-
χορος** = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. —
ἀγχοῦ· ἄγχι· α 157. — **ὑπερηνορέων** = ἀλαζονικὸς (ὑπερ + ἀνήρ). —
σφέας· σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαίακας. — **σινέσκοντο**· θάμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν· δοτκ. τοῦ ὄνομ. βίη. — φέρτερος· ε 170. — ἀνίστημι = ξεσηκῶνω. — ἄγε· ἦγε = ὠδήγησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσεν· α 130. — ἐκάς· ε 358. — ἀλφειστής· α 349. — ἀμφὶ ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα). — νηός = ναός. — ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. — κῆρ-κηρός· ε 387. — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρὶ δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. — Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασιλείον τοῦ Ἄιδου. Ἄις - Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μῆδεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένας ἀπὸ τοὺς θεοὺς.

13 - 14. **μεγαλήτωρ**· ε 81. — **μητιάω** = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234. — ἴμεν· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — **βῆ δ' ἴμεν** = καὶ ἐξέκίνησε νὰ ὑπάγῃ. — **πολυδαίδαλος** = κατεσκευασμένος μετέχνην, μετὰ πολλὰ ποικίλματα. — **ῶ ἔνι**· ἐν ῶ. — **κούρη** = μία κόρη. — **φυὴν καὶ εἶδος**· ε 212 καὶ 213. — **πάρ· παρὰ** = πλησίον. — **ἀμφίπολος**· α 136. — **χαρίτων ἄπο**· πρβλ. ζ 12 **θεῶν ἄπο**. — **σταθμοί**· α 333. — **θύραι** = θυρόφυλλα. — **ἐπέκειντο** = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — **φαινός**· ε 86. — **ἐπέσσυτο· ἐπισσέομαι** = ὄρμῳ, σπεύδω. — **τὰ δέμνια** = κλίνη. — **εἰδομένη κούρη** = μετὰ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105. — **ναυσικλειτός** = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός καρaboκύρης (ναῦς + κλειτός = ἐνδοξος). — **οἱ· τῇ Ναυσικᾶ**. — **ἡ ὀμηλικίη**· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — **χαρίζομαι θυμῶ** = εἶμαι ἀγαπητός. — **ἐισαμένη**· ἄρ. τοῦ εἶδομαι.

β) Ἄρχ. κατάληξις δοτ. **φι** : βίηφι.

γ) Ἑπέρεια : Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαιάκων. — Κύκλωπες : Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — Ναυσίθοος : Ἰδὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασε πόλει κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συμφύζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλύτερους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατέφικον ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — ναοὺς

θεῶν : Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθητο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας.— **Ἀλκίνοος** : υἱὸς τοῦ Ναυσιθοῦ. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος.— **Ναυσίθοος-Ναυσικάα** : Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψωδίαν θ. στ. 111 κ.έ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὀκιάλος, Ναυτεὺς, Πρυμενεὺς, Ἀγχίαλος, Ἐρετμεὺς, Ποντεὺς κ.ά.— **Χάριτες** : Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι).— **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν.— **γείνατο** · α 223.— **εἶμα** · ε 167.— **τοί** · δτκ ἡθικὴ = πρὸς ἐντροπήν σου.— **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα.— **ἀκηδής** · με παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος.— **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής.— **σχεδόν** · ε 288· ἐδῶ χρον.— **ἴνα** = ὁπότε, ἀναφ. χρον.— **ἐννυσθαί** · ε 264.— **τὰ δέ** = ἄλλα δέ.— **οἱ κε** · τὸ κε ἀοριστολ. = ὅποιοι θά...— **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ.— **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ.— **φάτις** = φήμη.— **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ διαδίδεται.— **ἐσθλή** · α 115.— **ἴομεν** · ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι.— **πλυνέουσαι** · πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω.— **ἄμ' ἡοῖ φαινομένηφιν** = μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξῃ ἡ αὐγή.— **συνέριθος** · κτγμ. = ὡς βοηθός.— **ᾠφρα** · τελ. = διὰ νά... **ἐντόνομαι** = ἐτοιμάζομαι.— **τοι** · βεβαιωτ.— **δὴν** · δηθά· α 120.— **μνάομαι** · α 39.— **ὁ ἀριστεύς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος.— **ᾠθι** = ᾠπου, δηλ. μετὰξὺ τῶν ἀρίστων.— **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παραναλῶ.— **ἡᾠθι πρὸ** = πρὸ τῆς αὐγῆς.— **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω.— **ἡ κεν ἄγῃσι** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ μεταφέρῃ.— **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες.— **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν γυναικῶν.— **ῥήγεα** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῥέζω = βάπτω).— **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου.— **ᾧδε** · συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι.— **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον.— **ἡέ** · ἡ, συγκρ.— **πολλόν** · πολύ.— **ἀπὸ πόληος** = μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν.— **πλυνὸς**

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατάλληλον διὰ νὰ πλύνωνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γοῦρνα.

41 - 47. **ἔδος** = κατοικία (*ἔξομαι, ἔδρα*). — **ἀσφαλῆς** = ἀκλόνητος. — **τινάσσομαι** = συγκλονίζομαι. — **ἄμβρος** = βροχή. — **δεύομαι** · ε 53. — **ἐπιπλινάται** = πλησιάζει (*πέλ - πλησιον*). — **μάλ' αἶθρη** = τελεία αἶθρία. — **πετάννυμαι** = ἀπλώνομαι. — **ἐπιδέδρομεν** = εἶναι διάχυτος · ρ. *ἐπιθέω*. — **αἶγλη** = λάμψις, φεγγοβολή. — **λευκός** = λαμπερός, διαυγής (*λατ. lux, λυκαυγές*). — **διεπέφραδε** · *διαφράζω* = δίδω ὁδηγίας.

γ) **τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν** : Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ νὰ ὑφαίνουν καὶ νὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ἰδιαιτέρον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἐπικριναν ἀπ' αὐτά, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἢ διὰ νὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστήρᾳ της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθοῦν, διὰ νὰ κάμουν καλυτέραν ἐντύπωσιν. — **πέπλος** : Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυναικεῖον ἐνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ *πόρπας* εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοῦ, βραχιόνας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. — **ῥήγεα σιγαλόεντα** : Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ διάφορα σχέδια (*σιγαλόεντα*).

48 - 70

α) 48 - 65. **Ἡώς** · ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς. — **εὐθρονος** = ἡ ἔχουσα ὠραῖον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς. — **Ναυσικᾶν** · ἐπανάληψις τοῦ *μιν*. — **εὐπεπλός** = φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα. — **ἄφαρ** = εὐθύς ἀμέσως. — **διὰ δώματα** = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. — **τοκῆες** · α 170. — **κιχῆσατο** · *κιχάνω* = συναντῶ, εὐρίσκω. — **ἐσχάρη** · ε 59. — **ἦστο** · *καθηστο* = ἐκάθητο. — **τὰ ἠλάκατα** = νήματα. — **στρωφάω** = κλώθω. — **ἀλιπόρφυρα** = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης (*ἄλς - ἄλος* α 162). — **τῷ δέ** · ἐνν. *πατρί*. — **θύραζε** = εἰς τὴν θύραν. — **ξυμβλητο** · *ξυμβάλλομαι* = συναντῶ. — **μετὰ βασιλῆας** = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — κλειτὸς = ἔνδοξος. — βουλή = συμβούλιον. — Ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — ἀγαυὸς = ἐπιφανής (ρίζ. ἀγα - γαν - ἀγαμαι = θαυμάζω). — πάππα φίλε = πατερούλη μου. — οὐκ ἂν δὴ.. ἡ Ναυσ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν της ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — ἐφοπλίζω· ζ 37. — ἀπήνη = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μετ' ἡμιόνους. — ἐύκυκλος = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — τά μοι· δτκ. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — ἔοικε = ἀρμόζει, ταιριάζει. — μετὰ πρώτοισι = μεταξὺ τῶν ἐπισήμων. — βουλάς βουλευώ = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — ὁ χρώς = δέρμα, σῶμα. — γέγαα· γέγονα. — ὀπιόντες = ἔγγαμοι. — ἡίθεος = ἄγαμος. — θαλέθων = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θαλέθω· ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — οἱ δέ· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοι ἀδελφοί μου. — μέμηλε· α 151.

66 - 70. αἰδομαι· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — θαλερὸς γάμος = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — ἐξονομαίνω = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — ὁ δέ = ἀλλὰ αὐτός. — φθονέω = θέλω νὰ στερήσω. — τεῦ = τινός· α 217. — ἔρχευ· ἔρχεο = πήγαινε. — ὁ δμῶς· ἡ δμῶή· α 147. — ὑπερτερῖη = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — ἀραρυῖα = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) Ἀνώμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσειν.

— Συναίρεσις τοῦ ε + ο = ευ: ἔρχευ (ἔρχεο), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον δατεῦντο· α 112.

γ) Ἡώς: Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτῆ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μετ' ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα: ῥοδοδάκτυλος, κροκόπεπλος, εὐθρονος, χρυσόθρονος κ.ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τῆς πρωίας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίονος καὶ τῆς Εὐρυφάεσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ. — ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο: Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μετὰ τὴν ἀκολουθίαν της καὶ ἀσχολεῖται μετ' ἐργόχειρα. — ἀλιπόρφυρα: Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἡλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον οἱ βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

71 - 109

α) 71 - 84. **ἐκέκλετο**· ρ. κέλομαι = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ)πίθοντο**· **πίθομαι**· **πείθομαι**. — **ἡμιονεῖη** = συρομένη με ἡμιόνους. — **ὀπλέω**· **ὀπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ὕπαγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα**· περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο**· ἔνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — **φαινός**· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λεῖος, στιλπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικής**· ε 166. — **ἐδωδή**· ε 95. — **ἄψον**· ε 267. — **αἰγίειος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσето**· μέσ. ἄορ. α με κατάλ. ἄορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος**· ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόομαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρόν. — **ἐλάαν**· ἀπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλον τοῦ ἐλαύνω. — **καναχή** = κρότος (λέξ. ἠχοποίητος). — **ἡμιόνουιν** = ἀπὸ τοὺς ἡμιόνους· γεν. **δυῖκ**. — **ἄμοτον**· ἐπίρρ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νά τρέξουν. — **οἶος**· α 13. — **ἄμα τῆ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. **ἔνθ' ἦ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός**· ζ 40. — **ἐπητανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος)· **πλυνοὶ ἐπηετανοὶ** = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὑπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώετο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι**· ρ. **καθαίρω** = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὑπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάκρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νά τρέξῃ. — **πάρα** = πλησίον. — **δινήεις** = πλήρης δινῶν, ὀρμητικὸς (δίνη = συστροφή, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = χλόη, γρασίδι. — **μελιηδῆς** = γλυκὺς ὡς μέλι. — **ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς... ρ. **φορέω**· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τόσον βαθύ, ὥστε νά φαίνεται μέλαν. — **στείβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θοῶς** = ταχέως· α 260. — **ἔριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξεῖης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θίς-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ-γγος** = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ **λάας** = λίθος). — **ποτὶ** = πρὸς. — **χέρσος** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)** = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτιατ. **λίπα**. — **μένον**· ὑπκμ. αἰ δέ. — **τέρσομαι**· ε 152. — **αὐγῆ** = λάμψις, θερμαὶ ἀκτίνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = ἐτάρπησαν· **τέρπομαι σίτου** = χορταίνω ἀπὸ φαγητόν. — **ταί** = αὐταί· ἔνν. ὄλαι μαζί. — **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : ἐπεὶ σίτου τάρφθεν = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουσι. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἐβγαλαν. — **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε πὸ τραγοῦδι. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ἀλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — **οἴη** = ὁποῖα, ὅπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνὰ τὰ ὄρη. — **ιοχέαιρα** = τοξεύτρια (ἰός = βέλος + χέω). — **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ὠκὺς** = ταχύς. — **τῆ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζί της. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουσι εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω· πρkm. μὲ σημ. ἐνεστ. (γῆθω, γηθόσυνος· ε 269). — **φρένα**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν της. — **πασάων ὑπὲρ** = ἀπὸ ὄλες πιδ ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ῤεῖα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (ἄρι = λίαν + γνωστός). — **πέλεται** = ἐστί. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἂν καὶ ὄλαι εἶναι ὠραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεχωρίζω. — **ἀδμησ-ῆτος** = ἄγαμος.

γ) **σφαίρη ἔπαιζον** : Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατόν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὁμοῦ καὶ πολλαὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὁ **πέπλος** ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πρgm.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον **λευκώλενος** ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικείας καλλονῆς. — **Ταῦγετος** - **Ἐρυμάνθος** : Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν **Ἐρυμάνθιον κάπρον**, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὁποῖα ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἀρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (ἀγρονόμοι). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ **Ναΐάδες**, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ **Νηρηίδες**, εἰς τὰ δένδρα αἱ **Δρυάδες**, εἰς τὰ ἄντρα αἱ **Ἀντριάδες** κ.ο.κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλῆν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς : ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξὺ τῶν ὠραίων συνομιλήκων της.

—'Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 102 - 109.

110 - 148

α) 110 - 118. **πάλιν** = ὀπίσω. — **νέομαι** · α 17. — **πτύσσω** = διπλώνω. Ἄφοῦ πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὖτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδο. — **ἐγροίτο** · **ἐγείρομαι** = ξυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμούς (εὐ + ρίζ. ὀπ-) — **ἦ οἱ ἠγγήσαιτο** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν** · αἴτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἁμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίνη** = στρόβιλος, τὸν ὅποῖον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ τοταμοῦ. — **ἄυσαν** · **άύω** = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρον** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἐφθασε μακρὰ, ὃ ἦχος τῆς φωνῆς των. — **ἐξόμενος** = ἀνακαθίστας. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** · ε 365.

119 - 126. **ὦ μοι ἐγώ** · ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἡ ῥ(α)** = ἄρα γε. — **ὕβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος** · ε 190. — **θεουδής** = θεοφοβούμενος (θεός + ρίζ. δεῖ - τοῦ δεῖδω). — **ὥς τε** · συναπτ. πρὸς τὸ **κουράων**. — **ἀμφήλυθε** = ἦλθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικεῖα, λεπτή. — **αὐτῆ** = φωνή (**άύω**). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (**αἶψος** = ὑψωμα. **αἶψα** - νός **αἰπεινός** - **αἰπεινός**). — **κάρηνα** · α 102. — **τὰ πίσεια** = τὰ λιβάδια (ρ. **πιδ** - **πιδύω** = ἀναβρύζω **πίδαξ**). — **ποιήεις** = χλοερὸς (**ποίη** = πόα). — **ἡ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν** · ε 288. — **αὐδήεις** · ε 334. — **αὐτός** = ὁ μόνος του, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι** · ὑποτ. ὡς καὶ τὸ **ἴδωμαι**.

130 - 136. **βῆ δ' ἴμεν** ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. **ἀλκί**. — **ῥει** = βρέχει· **ῥόμενος** = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — **ἄημι** = πνέω. **ἀήμενος** = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — **ῥσσε** · ε 151. **δαίεται** = βγάζουν φωτιές· **δαίωμα** · ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαινῶ πρὸς. — **ὁ οἶς** = τὸ πρόβατον. — **ἀγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι** · ε 98. — τὰ **μῆλα** · α 92. **πειρήσοντα**· πειράω = κάμνω ἀπόπειραν, μτχ.

τελικ. — **δόμος** = στάνη. — **πυκινός** = στερεός. — **μίξασθαι** ε 378. — **χρειώ ἴκανε** ε 189.

137 - 148. **σμερδαλέος** = φοβερός. — **κεκακωμένος** = πικροφωμένος· αἰτιολ. μτχ. — **τρέω** = φεύγω ἀπὸ φόβου (ὁ τρέσας). — **ἄλ-λυδης ἄλλη** ε 71. — **ἠιών** ε 156. — **προυχούσας**· **προεχούσας** = προεξεχούσας. Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερο, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτιζεν ἡ ἀκτὴ. — **τῇ ἐνὶ φρεσὶ** = εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς. — **ἐξ αἰρούμαι** = ἀφαιρῶ, βγάζω. — **γυῖα** α 192. — **ἄντα** = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — **σχομένη**· **ἔχομαι** = κρατοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου. — **μερμηρίζω** ε 354. — **γούνων**· συναπτ. πρὸς τὸ λαβών. — **λίσσομαι** = παρακαλῶ (λιτὴ - λιτανεία). — **εὐώπις** ζ 113. — **ἡ αὐτως** = ἡ μόνον ἔτσι. — **ἀποσταδὰ** = ἐξ ἀποστάσεως. — **μειλίχιος** = γλυκὺς (**μειλίσσω**). — **εἰ δείξειε**· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις τοῦ Ὀδυσ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπείρας. — **δοάσσατο** = ἐφάνη μόν. ἀόρ. καὶ πρτ. δέατο. — **κέρδιον** = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — **μὴ χολώσαιτο**· ἔνδοιαστ. πρότ. **χολοῦμαι** α 69. — **κερδαλέος** = ὅστις θὰ ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) **κερδαλέον φάτο μῦθον** : Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θυμαστὴν ἱκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἡ εὐφυΐα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικᾶν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμη μὲ πόσῃ προσοχῇ ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλύτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. **γουνούμαι** (**τινὰ**) = περιβάλλω τὰ γόνάτα τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — **ἄνασσα** = βασίλισσα, ἀρχόντισσα. — **νὺ** = λοιπόν. — **θεὸς βροτός**· θηλ. — **τοῖ** = ἐξ ἐκείνων οἱ. — **ἐγὼ γε** = ἐγὼ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — **εἶδος, μέγεθος, φυή** ε 213, 217, 212· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **εἶσκω** = παρομοιάζω· **σὲ ἄγχιστα εἶσκω** = σὲ θεωρῶ ὁμοιατάτην. — **ἡ χθών** = γῆ. — **ναιετάω** α 51. — **μάκαρ** α 82· **τρὶς μάκαρες** = τρισευτυχημένοι. — **σοί** δτκ. κτητ. εἰς τὸ πατὴρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — πού = ὡς φαντάζομαι. — **ιαίνομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω. — **εἵνεκα σεῖο** = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματα σου. — **λεύσσω** = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν., μολονότι προηγεῖται τὸ σφίσι. — **θάλος** = θαλερὸς βλαστός. — **εἰσοιχνέω**· θαμιστ. τοῦ **εἰσίοχομαι** = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ'** αὖ = μάλιστα. — **περὶ κῆρι**· ε 36. — **ἔξοχον** = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὄς κε** = ὄς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἰδε πργμ. α 277. — **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· **βρίσας ἔεδνεσι** = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων. — **ἀγάγηται**· ἀντικμ. σε.

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = με κατέχει. — **δή ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερὸν βλαστόν. — **ἀνερχόμενον** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο**· α 125. — **λαός** = στρατός. — **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἦ δὴ** = κατὰ τὸ ὅποιον ἀκριβῶς. — **κῆδεα**· α 224. — **ὡς δ' αὐτῶς**· ὡσαύτως δέ. — **ἐτεθήπεα**· ὑπερσ. τοῦ **τέθηπα** = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. **ταφ-θαφ-θάμβος**). — **δὴν· δηθά**· α 49. — **οὐ πω** = ποτὲ ἕως τώρα δέν... — **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρου** = κορμὸς δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δειδία**· δέδια, δειδῶ = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς**· α 208. — **δέ**· ἀντίθ. = ἀλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορά. — **ικάνει με** = ἤλυθεν εἰς ἐμέ, με εὐρήκε.

170 - 185. **χθιζός** = χθεσινός, χθές· κτγρμ. — **οἶνοπα**· α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσι ἡμερῶν. — **ἐφόρει**· ε 327. — **κραιπνός**· ε 385. — **θύελλα**· ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (**κατ-βάλε**, ὅπως καὶ **κάλλιπε**. Ἰδε γραμμ. τύπον α 243). — **δαίμων** = θεότης ρυθμιζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ῥφρα**· τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **οἶω**· οἶομαι. — **παύσεσθαι**· ὑπκμ. **κακόν**. — **τελέουσι**· μέλλ. τοῦ **τελέω** = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον, πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινά μου. — **ἐλεαίρω**· α 19. — **μογέω**· ε 223. — **σὲ ἐς πρώτην**· ἐς σὲ πρώτην. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἶ που** = ἐὰν τυχόν. — **εἶλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ρούχα. — **ἔχες** = εἶχες. — **δοῖεν**· εὐχή. — **μενοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ (**μένος, μενεαίνω**· ε 341). — **ὄμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἐσθλός**· α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γὰρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων**· συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. **ἄριστος**. (ρίζ. **ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω**). — **ὄμοφρονέοντε**· δυϊκ. μτχ. τοῦ **ὄμοφρονέω** = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν

οἶκον. — **πολλά ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενῆς** = ἐχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) **Ἄρτεμιδί σε εἶσκω**: Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος**: Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἰωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερός φοῖνιξ, εἰς τὸν ὅποιον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα της, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρά βωμῷ**: Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔβαινε ὁ τελὼν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ καθ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῦ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ δμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι**: Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναισ. μὲ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικώτερας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμμεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλίγραμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσσ. τὴν παραβάλη τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. **ἀντίον ἠΐδα** · α 213. — **φωτὶ ὁ φῶς** · α 324. — **Ζεὺς δὲ αὐτὸς** = καὶ μόνος ὁ Ζεὺς. — **νέμω** = μοιράζω. — **ὁ ὄλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἐσθλός** · α 115. — **καὶ που σοὶ** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — **τετλάμεν** · ἀόρ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. *τάλα - τλη - τλα* · ε 178). — **ἔμπης** · ε 205. — **δευήσειαι** · μέλλ. τοῦ *δεύομαι* · α 254. — **ῶν** · τούτων ῶν. — **ἐπέοικε** · ὑπκμ. μὴ δεύεσθαι ἤτοι: δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. — **ταλαπείριος** = ὑποστάς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (*τάλα + πείρα*). **ἀντιάζω** = συναντῶ ὑπκμ. τῆς *μτχ. ἰκέτην* = ὅταν αὐτὸς εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δείξω δέ** . . . **ἔρέω δέ** · συμπλεκτ. σύνδ. *καί... καί*. — **ἔρέω** · ἐρῶ. — **λαοὶ** = οἱ κάτοικοι. — **ἔχουσι** = κατοικοῦν. — **μεγαλήτωρ** · ε 81. — **τοῦ δ' ἐκ** · ἐκ δὲ τοῦ = καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἰσχὺς.

198 - 210. **ἦ** = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἦμι = λέγω). — **κελεύω**· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — **πόσε** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ ; — **ἦ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν. — **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε. — **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — **διερός** = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι - δέδια - δέος). — **οὗτος ἀνὴρ διερός βροτός** = αὐτός ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερός. — **οὐδὲ γένηται** = οὔτε θὰ ὑπάρξῃ. — **ὄς κεν ἴκηται**· ὄς ἂν ἴκηται = ὅστις θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. — **ἡ δημοτῆς** = ἐχθρότης, καταστροφή (δήμος-δαίω = καίω, λεηλατῶ). — **ἀπάνευθε**· α 190. — **πολύκλυστος** = πολυκύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — **ἔσχατοι**· α 23. — **ἄμμι**· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ **ἐπιμίσγεται** = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — **δύστηνος**· α 55. — **ἀλώμενος** = περιπλανώμενος. — **κομέω** = περιποιοῦμαι (ρίζ. κόμ - γηροκομῶ, ἱπποκόμος). — **πρὸς Διός** = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διός. — **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — **φίλος** = εὐπρόσπεκτος. — **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρόν, εἶνε, εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. « δόσις ὀλίγη τε φίλη τε » ἔχει καταστῆ παροιμιώδης. — **δοι** = ὄπου. — **ἐπὶ ἔστι** = ὑπάρχει καί. — **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπήνεμος.

γ) **ἔσχατοι** : Ἡ νῆσος Σχερία πκρίσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομεινωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν με ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — **πρὸς Διός εἰσιν ξεῖνοί τε πτωχοί τε** : Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἰκετῶν ἐλέγετο **ξεῖνιος καὶ ἰκετήσιος** Ζεὺς. Ὁ μέγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύτατα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβίαζον τὴν ἱερότητα τῆς ἰκεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἰκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. **ἔσταν· ἔστησαν**. — **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώναξεν ἡ μία τὴν ἄλλην. — **καδ δ' εἶσαν**· κατ(α) δὲ εἶσαν = τὸν ὠδήγησαν δέ. — **πάρ δέ οἱ** = πλησίον του δέ. — **ἄρα** = φυσικά. — **τὸ φᾶρος** = ἔξωτερικὸν ἔνδυμα. — **εἶματα**· κατγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ. —

λήκυθος· ζ 79. — άνωγα· α 269. — άρα = άκολούθως. — ροαί = ρεϊ-
 θρα. — μεταυδάω = ύμιλω πρός. — ούτω άπόπροθεν = έτσι εις άπό-
 στασιν. — αύτός = μόνος μου. — ώμοιν άπολούσομαι = πλύνω άπό
 τούς ώμους μου. — ή γάρ = διότι πράγματι. — δηρόν· επίρρ. = πολύν
 καιρόν (πρβλ. δην-δηθά-δηρόν). — άπό χροός έστιν = λείπει άπό τó
 σώμά μου, έστερήθη τó σώμά μου. — άλοιφή = έπάλειψις δι' έλαίου. —
 άντην = ένώπιόν σας. — μετελθών = άφοϋ εύρέθην μεταζύ.

223 - 238. Ίσαν· ήσαν. — νίζομαι = πλύνομαι· α 112. — άμπέ-
 χω = ένδύω, περιβάλλω (άμφι + έχω). 'Η άλμη είχεν έπικολλήσει εις
 τούς ώμους του ώς ένδυμα. — σμήχω = καθαρίζω διά τριβής. — χνόος
 = άχνη, τó άπεξηραμμένον άλας. — άτρύγετος· ε 52. — πάντα λοέσ-
 σατο = έκαθαρίσθη τελείως. — λίπα· ζ 96. — έσσατο· άόρ. του έννυ-
 μαι = ένδύομαι. — πόρε· ε 321. — άδμής· ζ 109. — έκγεγαυία = ή
 γεννηθεΐσα εκ του Διός (γέγαα - γέγονα· ε 35). — θήκεν εισιδέειν =
 έκαμε νά φαίνεται, τόν έκαμε κατά την όφιν. — μεΐζων = ύψηλότερος.
 — πάσσων = παχύτερος. — κάδ δέ κάρητος· κατά δέ κάρητος. —
 ήκε = έκαμνε νά πίπτουν άπό τó κεφάλι του. — ούλαι κόμαι = σγουρά
 μαλλιά. — ύακίνθινον άνθος = τó άνθος του ύακίνθου. — περιχεύε-
 ται χρυσόν = περιχύνει, στολίζει με χρυσόν. — ίδρις-ιος = έμπειρος
 τεχνίτης (ιδ - ειδέναι). — δέδαεν· άόρ. μετ. άναδιπλ. = έδίδαξεν (ρίζ.
 δα - δαήναι, διδάσκα, δαΐφρων). — χαρίεις = κομψός. — τελείω =
 εκτελώ (τελέω). — έζετο· καθέζετο· ε 195. — κίω· ζ 84. — θίνα θα-
 λάσσης· ζ 94. — στίλβω = λαμποκοπώ. — θηέομαι· θεάομαι = βλέ-
 πω μετά θαυμασμού.

239 - 246. κλύω = άκούω. — άέκητι· α 79. — ούκ άέκητι = με
 την θέλησιν. Σχημα λιτότητος. — έπιμίσγεται· ζ 205. — αντίθεος·
 α 21. — άεικέλιος = άσχημος. — δέατο = έφαίνετο (δοάσατο· ζ 145).
 — αϊ (ει) γάρ = είθε πράγματι. — πόσις· α 15. — κεκλημένος ειη =
 νά ώνομάζετο, νά ήτο. — άδοι· άνδάνω = άρέσκω και οι άδοι = και
 επί πλέον νά του άρέση, δηλ. όχι μόνον νά εΐναι κάτοικος του τόπου
 μας, αλλά και νά του άρέση ή έδω διαμονή.

β) 'Αφομοίωσις του τ τής προθέσεως πρός τó άρκτικόν σύμ-
 φωνον τής έπομένης λέξεως : κάδ δ' άρ, κάδ δέ κάρητος (όπως και
 εις τά σύνθετα : κάλλιπε, κάμμορος).

γ) **φᾶρος** : Ἐνδυμα ἀνδρικήν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρῶν φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας** : Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἔννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἄνῆρ ἴδρις** : Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικούς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ** : Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται ἐμπαιστική. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὑρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηναίων (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσᾶ σχέδια κ.ά.). — **Ἥφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη** : Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἥφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηναῖ γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτὴν ἐλατρεύετο ὡς Ἐργάνη Ἀθηναῖ.

247 - 290

α) 247 - 254. **μάλα** = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἄγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν** · ε 382. — **εἶματα πτύξασα** · ζ 111. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζε** · ε 181.

255 - 290. **ὄρσοο** = σήκω· προστ. ἀόρ., τοῦ ὄρνυμαι · α 347. — **ἴμεν· ἰέναι, εἴμι**. — **δαίφρων** · α 48. — **εἰδησέμεν**· εἰδήσειν· ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὤδε...** **ἀπινύσσειν** · ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἔως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν· ἴωμεν ἄν**. — **ἀγροὶ** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημένοι ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ' ἡμιόνους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμιόνους. — **καρπαλίμως** · ε 193. — **ἔρχεσθαι** · ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἡγεμονεύω ὁδόν** = προηγοῦμαι, διὰ τὸ νὰ σᾶς δείχνω τὸν δρόμον. — **ἐπιβήομεν**· ἐπιβήσωμεν = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἐστὶ)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόληος** = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη περικλείων τὴν πόλιν. — λεπτός = στενός. — εἰσίθμη = εἴσοδος. — ὄδον = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ. — ἀμφιέλισσαι (νῆες) = κυρούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρῦμνην. — εἰρύονται · ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκύομαι. — ἐπίστιον = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῇ εἰς τὴν ξηράν. — πᾶσιν ἐκάστω ἐστὶ = ὅλοι ἀνεξαίρετως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον. — σφι · σφίσιν αὐτοῖς. — ἀγορή = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις. — Ποσιδήιον = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος. — ῥυτός = μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ τὰ τὸν τοποθετήσουν (ῥύω, ἐρύω = σύρω). — ὁ λαῶς = λίθος (πρβλ. λα-τόμος). — κατωρυχῆς = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος. — ἀραρυῖα (ἀγορή) = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70). — ὄπλα (νηῶν) = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων. — ἀλέγω = φροντίζω, καταγίνομαι. — πείσμα = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι. — τὸ σπείρον · ε 318. — ἀποξύουσιν = πελεκοῦν διὰ τὰ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν. — τὸ ἐρετμόν = ἡ κόπη (ρίζ. ἐρ - ἐρέσσω - ἐρέτης-τρι-ῆρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181). — ἰ ἐλει Φαίηκεσι · μέλει τινί τι· α 159. — ὁ βιός = τὸ τόξον. — φαρέτρη = θήκη τῶν βελῶν. — νῆες εἴσαι · ε 175. — ἦσιν ἀγαλλόμενοι · ἀγάλλομαι τινι = χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι. — πολὺς = φαῖός. — ἀλεείνω = ἀποφεύγω· καὶ ε 326. — ἡ φῆμις · φῆμη = λόγοι, διαδόσεις. — ἀδευκῆς = κακόβουλος. — μωμεύω = κακολογῶ. — δ' εἰσίν = ὑπάρχουν πράγματι. — ὑπερφίαλοι · α 134. — εἴπησι · ἡ ὑποτκ. ὡς μέλλον. — κακώτερος = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος. — ἀντιβολῶ = συναντῶ. Ἡ μχτ. εἶναι ὑποθ. — τίς δ' ὄδε ἐπεται = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ. — μέγας · ζ 230. — πόσις · α 15. — ἦ πού τινα = ὠρισμένως κάποιον. — πλαγχθέντα · α 2. — κομίζομαι = λαμβάνω μαζί μου. — ἦς · κτητ. — τηλεδαπός = ὁ ἐκ μακρινῆς χώρας προσερχόμενος. — ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι · εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανεὶς. . . — πολυάρητος = πρὸς τὸν ὁποῖον ἔκαμε πολλές προσευχὰς (πολὺ + ἀράομαι = εὐχομαι). — βέλτερον · βέλτιον. — ἐποιοχόμενη αὐτῇ = ἀφ' ἧς ἐπῆγε μόνη της. — ἦ γὰρ = διότι τῷ ὄντι. — ἀτιμάζω = περιφρονῶ. — μνάομαι · α 248. — ὄνειδος = προσβολή, κατηγορία. — νεμεσῶ · α 119. — ῥέζω · α 47. — ἀέκητι · α 79. — ἐόντων = ἐνῶ ζοῦν. — μίσγομαι = ἔχω σχέσεις. — ἀμφάδιος = φανερός. — ὄκα · ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκῆς). — ξυνήμηι = κατανῶ. — ἐμέθεν ἔπος = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλον ποιητ. : **εἰδήσω**· ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ πρkm. οἶδα.

— Ἀόριστ. ὑποστκ. τοῦ **βαίνω** : **βῆω** (βω).

— **Ποσιδήιον** : τὸ **σι** μεῖξ ἀρχαιοτ. ρίζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατάλ. ἰωνικῆ ἀντι -ειον.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) ἦν **πέρι πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμένοι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχὰς (πύργους). Τοιοῦτοτρόπως τὸ τείχος ἐγίνετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἰλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη.—**λεπτὴ δ' εἰσίσμη· νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι** : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικᾶς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενὴ. Ἐξὼ δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυον κατὰ τὴν ἐπιστροφήν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῦα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆταὶ των εἶχαν ἀνελεύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινῶν** : Διὰ τὴν ἀντέχουσαν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο μετὰ πίσσαν ἢ ἀπλῶς μετὰ βαθύχρωμον βαφὴν.— **βιός** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιοῦτο τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ φαρέτρα, δηλ. θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἀνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους μετὰ ἱμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δήεις** = θὰ εὐρης. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος**· α 195. — **αἰγειρος**· ε 64. — **νάω** = ρέω (νᾶμα). — **τέμενος** = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτήμα· (τέμ - νω). — **ἄλωή** = ἐπίπεδος ἑκτασις κλλιεργημένη· α 193. — **τεθαλυῖα**· τεθήλει· ε 69. — **πτόλις**· πόλις, πρβλ. **ποτλίεθρον**· α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μείναι**· ἀπρμφ. μετὰ σημασίαν προστ. — **εἰς δ** = ἕως ὅτου. — **ἔλπομαι** : φαντά-

ζομαι, υπολογίζω.— ποτι = πρόσ.— ἴμεν· ἰέναι· ἀπρμφ. ὡς προστ.— ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ, ἡρόμην). — ρεία· ζ 108. — ἀρίγνωτος· ζ 108. — και πάις = ἀκόμα και ἕνα παιδί. — ἡγοῦμαι = ὀδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρὸς.— εἰοκότα τοῖσι = ὀμοια μὲ αὐτά.— τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον.— οἶος· ἐνν. τέτυκται.— ἥρωσ· α 189.

303 - 315. κεύθωσι· κεύθω = κρύπτω.— ὀπότ' ἄν σε δόμοι κεύθωσι = ὀταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα.— ὠκα· ζ 289.— διελθέμεν· ἀπρμφ. ὡς προστακτική. — ἥσται· α 108.— ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52.— αὐγή· ζ 98.— ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα.— ἰδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατά τι.— κίονι κεκλιμένη = στηριζομένη ἐπὶ κίονος. — εἶατ(αι)· ἦνται = κάθηνται. — ποτικέκλιται = στηρίζεται πρὸς. — αὐτῇ (τῇ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα.— τῷ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὀποῖου καθήμενος.— οἰνοποτάζω = πίνω κρασί.— ἀθάνατος ὠς = ὠς ἀθάνατος.— παραμείβομαι = προσπερνῶ.— βάλλειν· ἀπρμφ. ὡς προστ.— νόστιμον ἡμαρ· α 9.— καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδῃαι.— χαίρων = πρὸς χαράν σου.— εἶ κέν τοι = ἐάν βεβαίως.— φίλα φρονέω = διατίθεμαι εὐμενῶς.— ἐλπωρῆ τοι (ἐστὶ) = ὑπάρχει ἐλπίς δια ἰσέ.— εὐκτίμενος = καλοκτισμένος· (εὐ + κτίω = κτίζω).

γ) ἄλλος: *Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — δόμος 'Αλκινόοιο: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ 'Αλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὀμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὀπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψῶδιαν ἠ' (ἴδε περίψιν).

316 - 331

α) 316 - 327. ἴμασεν· ε 380. — φαεινὸς = σπιλνὸς. — ὠκα· ζ 289.— τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω.— πλίσσομαι = βαδίζω.— μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα.— ἄμα = συγχρόνως.— ἐποίατο = ἔποιοντο.— νόω = μὲ προσοχήν.— ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπὶ.— ἡ ἰμάσθη = ἡ μάστιξ· ε 380.— κλυτός· α 30.— ἱρὸς = ἱερός.— ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὀπου.— αὐτίκα ἔπειτα· ε 44.— ἀρῶμαι = εὐχομαι,

προσεύχομαι.— **κλυθι**· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω.— **αἰγίοχος**· ε 103.— **ἀτρυτώνη** = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς.— **νῦν δὴ περ** = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἐγένεν ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὑρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.— **πάρος** = πρὶν, προηγουμένως.— **ῥαίομαι** = συντρίβομαι· ε 221.— **ἐννοσίγαιος**· ἐνοσίχθων· α 74.— **φίλον ἦδ' ἔλεεινόν**· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαιθείας. Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίαικες.

328 - 331. **εὐχομαι** = προσεύχομαι.— **ἐναντίη** = κατὰ πρόσωπον.— **αἶδετο**· ζ 66.— **γάρ ῥα** = διότι φυσικά.— **πατροκασίγνητος** = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρός· (κασίγνητος· ζ 155).— **ἐπιζαφελῶς** = σφοδρῶς.— **μενεαίνω**· α 20.— **331** = α 21.

β) Προστ. ἀόρ. β' τοῦ κλύω : **κλυθι** (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἔκλυν).

γ) **πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας** : Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτήν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

154 - 185

α) 154 - 166. **ἦ**· πρτκ. τοῦ ἦμι = λέγω· ζ 198.— **ῶρσε**· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ.— **συφορβὸς** = χοιροβοσκὸς (σὺς + φέρβω = τρέφω).— **δησάμενος**· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44.— **ἴεν**· ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι.— **οὐδ' ἄρα** = καὶ φυσικά δέν. . .— **λήθε**· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν.— **σταθμὸς** = ἡ στάνη τῶν χοίρων.— **κιών**· κίω· α 22.— **υφορβὸς** = χοιροβοσκὸς (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω).— **σχεδόν**· ε 288.— **δέμας**· ε 212.— **ἦικτο** = εἶχεν ἐξομοιωθῇ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ ἔοικα, εἶκτο καὶ ἦικτο).— **ἀγλαὸς** = ἐξοχος, ὠραῖος.— **ἔργα** = ἐργόχειρα.— **ιδυίη**· θηλ. τοῦ εἰδῶς— οἶδα.— **κατὰ ἀντίθυρον** = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου.— **ἡ κλισίη** = ἡ καλύβη (κλίνω).— **οὐ πω** = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον.

— **ἐναργής** = ὄρατός, ὀλοφάνερος (ἀργής - ἀργός = στυλπνός, φωτεινός· πρβλ. ἄργυρος). — **ὕλαοντο**· ὕλαομαι = ὕλακτῶ, γαυγίζω. — **κνυζηθμός** = οὐρλιασμα. — **ἐτέρωσε** = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — **φόβηθεν** = ἔφυγαν τρομαγμένοι. — **ἦλθεν**· ὁ Ὀδυσ. — **παρὲκ τειχίον** = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — **πάροιθε** = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. **ἔπος** = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — **φάο** = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψης. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα - τοῦ φημί. — **ἐπίκευθε**· κεύθω ζ 303. — **θάνατον καὶ κῆρας**· ε 387. — **ἀραρόντε**· ἀραρίσκω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — **ἔρχησθον**· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μετχ. ἀραρόντε εἰς δυϊκ ἀριθμ. — **δηρόν**· ζ 220. — **σφῶιν** = ἀπὸ σῶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σὺ - ὑμεῖς. — **μεμαυῖα**· μεμαῶς· ε 375.

172 - 180. **ἦ**· π 154. — **ἐπεμάσσατο**· ἐπιμαίομαι = ἐγγίζω. — **φᾶρος**· ζ 214. — **ἐυπλυνῆς** = καλοπλυμένος. — **δέμας**· ε 212. — **ὠφέλλε**· ὀφέλλω = αὐξάνω. — **ἦβη** = νεότης, ἀκμή. — **ἄψ** = πάλιν, ἐκ νέου. — **γναθμός** = σιαγών, παρειά. — **τάνυσθεν** = ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτάς αἱ ρυτίδες (τανύομαι· ε 68). — **κυάνεος** = βυθὸς κυανοῦς, μαῦρος. — **τὸ γένειον** = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — **ἔρξασα**· ἔρδα· α 293. — **πάλιν κίε** = ἔφυγε. — **ἦιεν**· ἦει, εἶμι. — **ἡ κλισίη**· π. 159. — **θαμβῶ τινα** = μένω ἐκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — **ταρβῶ** = τρομάζω, φοβοῦμαι. — **ἐτέρωσε** = πρὸς ἄλλο μέρος. — **βάλε ὄμματα** = ἔριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — **180** = α 122.

181 - 185. **νέον** = μόλις πρὸ ὀλίγου. — **ἠὲ πάροιθεν** = ἡ πρίν. — **εἶματα**· ζ 26. — **ὁ χρώς**· ζ 61. — **ἡ μάλα** = ἀναμφιβόλως. — **Ἴληθι** = γενοῦ Ἴλεως· προστ. ρήμ. Ἴλημι ἢ ἰλήκω (ἐκ ρίζ. ἰλάω - Ἴλεως). — **δώομεν**· ὑποτκ. ἀορ. τοῦ δίδωμι. — **κεχαρισμένα** = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. — **ιερά**· α 61. — **τετυγμένα** = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευὴ χρυσᾶ. — **φρίδομαι** = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — Σχηματισμὸς τοῦ παρακ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύτερα : ἶεν.

— Θηλ. τῆς μετχ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ. - : ἰδυῖα.

— Τὸ φημί εἰς τύπους μέσης φωνῆς: προστ. **φάο, ἔφατο, φάσθε**· ζ 200 κ.ἄ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. σὺ : **σφῶι, σφῶιν**.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. — **θεν**: τάνυσθεν.

γ) **κύνες τε ἴδον**: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα.—**ἄλλοιός φράνης**: Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἀθηναῖα τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὠραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ χαρακτηριστικά, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνθετες θέμα εἰς τὴν ἐπικήν ποιήσιν.—**δῶρα χρύσεια τετυγμένα**: Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκευὴ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ **κτερίσματα** ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφῆς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσοῦς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλέων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχαίροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

186 - 224

α) 186 - 193. **τοι· σοι· δοτ· ἡθικ**. = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε.—**εἶσκω· ζ 152**. — **στεναχίζω** = στενάζω. — **ἄλγεα· α 4**. — **βία** = ἀνθαιρεσία. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι.—**κύσε· κυνέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **κάδ δέ· δέ· ζ 230**. — **ἦκε ἴημι** = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμαῖζε** = κάτω, χάμω.—**πάρος· α 21**. — **ἦκε· ἀντικμ. δάκρυον**. — **νωλεμές· ἐπίρρ.** = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ· ἀντιθ.** = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπίθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἔξαυτις** = πάλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = με ἀπατᾷ. — **οὐ πως ἄν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν. — **μηχανόωτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ᾧ αὐτοῦ νόφ· ἐῶ αὐτοῦ** = με τὸν ἰδικόν του νοῦν, με τὴν ἰδικὴν του εὐφυΐαν. — **ὅτε μὴ** = ἐὰν μὴ, ἐκτὸς ἐάν. — **ρηιδίως· ῥαδίως**. — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του.—**θειή· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον· π. 181**. — **ἄεικῆς** = εὐτελής. — **ἔσσο· ὑπερσ.** τοῦ ἐννυμαι (ρίζ. ἐσ - ἔσνυμαι).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε. . . ἀγάασθαι**· ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάασθαι φίλον πατέρα ἐνδον ἐόντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. —

ένδον έόντα = διότι εύρίσκεται εΐς τήν πατρίδα του. — **περιώσιον** = ύπερβολικά (περιούσιον, περι = πολύ + εΐμι), εΐς τόσον βαθμόν. — **άγάσθαι** · άγαμαι = έκπλήττομαι. — **τοι** · **σοι**· συναπτ. πρὸς τὸ ελεύσεται. — **ὄδ' έγώ** = έγώ έδῶ. — **τοιόσδε** = με αὐτήν τήν μορφήν, ὅπως με βλέπεις. — **άληθείς** · **άλάομαι** · ε 377. — **τόδε έργον** = τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσίς μου εΐναι έργον. — **άγελείη** = ἡ δίδουσα λάφυρα (άγω + λείη). 'Επιθ. τῆς 'Αθηνᾶς. — **πτωχός** = έπαΐτης (πτώσσω = ζαρώνω) **έναλίγκιος** · **άλίγκιος** = ὅμοιος. — **περὶ χροΐ** · π. 182. — **ρήιδιον** · **ράδιον**. — **κυδῆναι** · **κυδαίνω** = δοξάζω, έξυψώνω. — **βροτός** · μετὰ τοῦ θνητός = άνθρωπος. — **κακῶσαι** · **κακῶω** = βλάπτω, έξευτελίζω.

213 - 224. **ὡς άρα φωνήσας** = άκολούθως, άφοῦ εΐπεν. . . — **άμφιχυθείς** · **άμφιχέομαι** = περιπτύσσομαι. — **λείβω** · ε 84. — **ίμερος** = πόθος (*ιμείρομαι* · α 59). — **ύπό ὠρτο** = προεκλήθη ένδομύχως (ρ. *δρυνμαι*). — **γός** = θρῆνος. — **λιγέως** = διαπεραστικά, δυνατά. — **άδινώτερον** = περισσότερον, με θρῆνον διαρκέστερον (*άδινός* α. 92). — **οίωνοί** · α 202. — **φήνη** = εΐδος άετοῦ. — **αιγυπιός** = γύψ (*αΐψ* + *γύψ*, διότι οἱ γύπες άρπάζουν αΐγας). — **οΐσι** · ἡ δτκ. εΐναι κτητ. καὶ ἡτ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — **έξείλοντο** · **έξαιροῦμαι** = άφαιρῶ, άρπάζω. — **πάρος** · α 21. — **πετεηνά** = ίκανά νά πετοῦν. — **ὡς άρα** = έτσι λοιπόν. — **έλεινόν δάκρυον** · περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οΐκτον. — **εΐβω** · **λείβω**. — **καί νυ κ' ὄδυρομένοισιν έδυ** = καὶ έτσι θά έδυεν. — **ὄδυρομένοισι** · ένν. **αὔτοϊς** = ένῶ αὔτοϊ εκλαιον. — **αΐψα** = αΐφνης. — **223-224.** = α 172 - 173.

β) ω αντί ου: *περιώσιον*. (*περιούσιον*).

— 'Ετερος τύπος τοῦ ὄνομ. 'Αθήνη: 'Αθηναίη.

γ) **ὄδ' αὐτός τοιόσδε**: 'Ο Τηλέμαχος δέν έγνώριζε τήν μορφήν τοῦ πατρός του καὶ διὰ τοῦτο ὁ 'Οδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν: έγώ εΐμαι ὁ 'Οδυσ. καὶ αὐτὴ εΐναι ἡ μορφή μου. — **"Ὡς άρα φωνήσας κατ' άρ' έξετο**: Με δραματικήν τέχνην ὁ ποιητής παριστᾷ τὸν 'Οδυσσέα νά λυγίζη άπό τήν συγκίνησιν κατὰ τήν μεγάλην αὐτὴν στιγμήν τῆς ζωῆς του. 'Ο έναγκαλισμός τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πατρός καὶ υιοῦ άποτελοῦν έπίσης θαυμαστήν παρένθεσιν εΐς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νά διακοπῆ. — **άδινώτερον ἢ οίωνοί**: 'Ο θρῆνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, εΐναι τόσον έπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νά

θεωρεῖται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιητὰ μεταχειρίζονται αὐτήν.

225 - 265

α) 225 - 239. — **τοιγάρ** = βεβαίως. — **τοι**· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. — **ναυσικλυτός· ναυσικλειτός·** ζ22. — **καί με εὐδοντα· . . Ἰθάκην·** σειρ. λέξ. : *καί με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον.* — **εὐδω** = κοιμῶμαι. — **κάτθεσαν** = ἀπεβίβασαν. — **ἔπορον·** ε 372. — **ἄλις** = ἀρκετά. — **231** = ε 38. — **τὸ σπῆρας** = σπέος· α 15. — **ιότης** = θέλησις. — **κέονται** = κεῖνται. — **ὑποθημοσύνη** = συμβουλή, ὑπόδειξις (*ὑποτίθημι*). — **βουλεύω** = συσκέπτομαι. — **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — **θυμὸς ἀμύμων** = εὐγενὴς καρδιά. — **μερμηρίζας** = ζ 141. — **φράσσομαι κεν** = θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. — **ἦ - ἦ** = ἐάν - ἦ. — **νῶι** = ἡμεῖς οἱ δύο. — **δυνησόμεθά κεν** = θὰ δυνηθῶμεν. — **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι. — **μούνω· μόνω.** — **ἀνευθε** = ἀνευ. — **δίζημαι·** α 261.

240 - 257. — **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι. — **αἰχμητής** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητής. — **ἐπίφρων** = συνेतός, φρόνιμος. — **χεῖρας-βουλήν·** αἰτιατικαὶ τοῦ κατὰ τι. — **ἦ ἄγῃ** = θαυμασμός. — **οὐδέ κεν εἶη** = καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **ἴφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — **ἀτρεκέες** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δύο οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — **τάχα** = ἀμέσως. — **εἴσομαι· μέλλ.** τοῦ οἶδα. — **κοῦρος** = νέος. — **κεκριμένος** = ἐκλεκτός· ρ. *κρίνω* = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ** = ὑπρέτης (ρ. *δρῶ*). — **πίσυρες·** ε 70. — **φῶς·** α 324. — **ἔασιν** = εἰσίν. — **ἄριστοι** = εὐγενεῖς. — **ἄμα** = μαζί. — **δοῖω** = δύο. — **δαήμων** = εἰδικός. — **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας (*δαιτρός·* α 141). — **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐάν συναντήσωμεν αὐτούς. — **μή·** ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου *δέδοικα*. — **πολύπικρά καὶ αἰνὰ** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν. — **ἀποτίσαι· ἀποτινομαι** = ἐκδικουῖμαι, τιμωρῶ. — **βία** = βιαιοπραγία. Τὸ νόημα : φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποῖαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκλήσῃ τὴν καταστροφὴν σου. — **ἀμύντωρ** = βοηθός. — **φράζευ· φράζομαι** = συλλογίζομαι. — **ὃ κέν τις ἀμύνη·** ὅστις ἂν = ὁ ὅποιος θὰ ἡδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — **πρόφρονι θυμῶ** = με προθυμίαν.

258 - 265. **σύνθεο** · ρ. *συντίθημι* = προσέχω και κατανοῶ. — **ἀρ-
κέσει** · *ἀρκῶ* = βοηθῶ. — **ἔσθλω** **τούτῳ** **ἐπαμύντορε** · ὀνομαστ. δυϊκ.
— **τούς ἀγορεύεις** = τούς ὁποίους ἀναφέρεις. — **ὕψι** · ἐπίρ. = ὑψηλά·
— **καθημένῳ περ** = μολονότι κάθηνται. — **ῶ** = οἱ ὁποῖοι, δηλ. οἱ δύο
ἐπαμύντορες. — **κρατεύουσι** · μετὰ δτκ. = κυβερνωῖσι.

β) Ἐπικὸς τύπος τοῦ *κεῖμαι* εἰς τὸ γ' πληθ. : **κέονται**.

— Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : **νῶι (ν)**.

— Γ' πληθ. τοῦ εἶμι : **ἔασι (ν)**.

γ) **χεῖρας αἰχμητῆν και ἐπίφρονα βουλήν** : Κατὰ τὸν Ὅμη-
ρον τύπος ιδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς
μὲ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρ-
χηγὸς ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμη-
τῆς ». — **ἔξ δὲ δρηστήρες...** : Οἱ μνηστήρες ἔχοντες μαζὶ καὶ τὴν ἀκο-
λουθίαν των ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν καὶ
ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἡ βεβαίωσις τοῦ
Ὀδυσσεως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, θὰ
βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητὰς, προσεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δρᾶ-
ματος. τὸ ὅποῖον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 2. Λογότυπο ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Αναπτυξιακής Ψυχολογίας (ΕΚΑΨ), 2010. Αποφασιστικό έγγραφο για την υλοποίηση του προγράμματος «Εκπαίδευση για την αειφόρο διατήρηση και την προστασία του περιβάλλοντος».

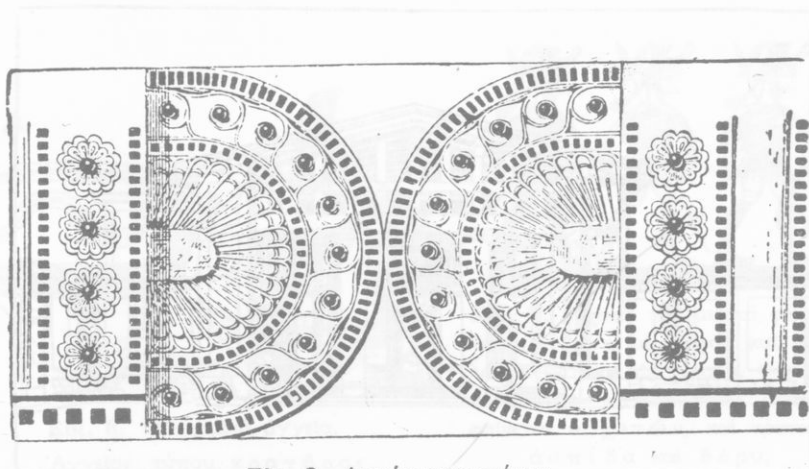
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α ΕΠΙΛΟΓΩΝ

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

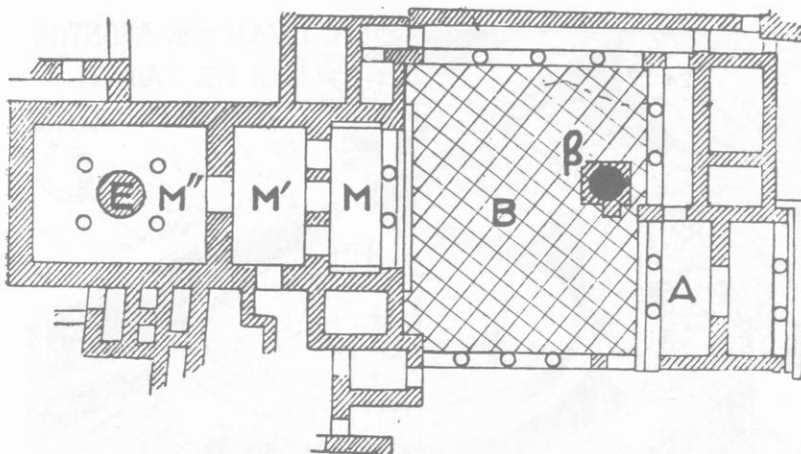

Εικ. 1. Ο κυκλικός περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν.
(Ἐναπαράστασις)

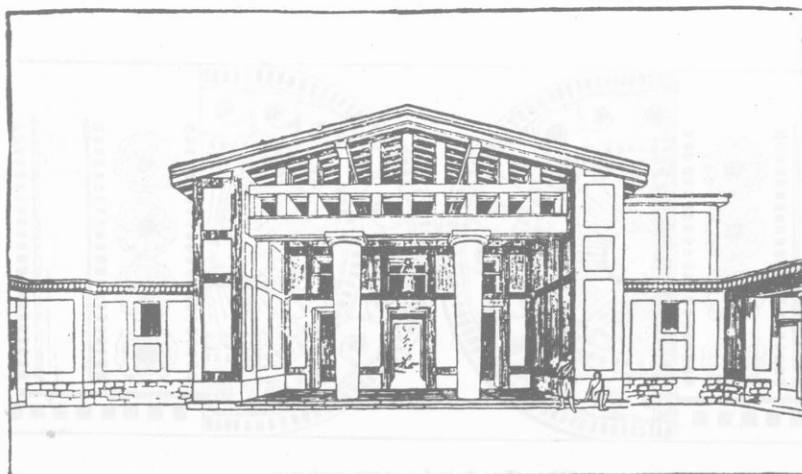
Εικ. 2. Διακόσμησης τοίχων.

Πλάξ ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὀμηρον «θριγκὸν κυάνιο» καὶ, εὑρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τύρινθι μεγάρου.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Είχ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- A. Πρότυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- B. Αὐλή τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμός.
- M. Αἴθουσα δώματος.
- M' Πρόδομος.
- M'' Κυρίως μέγαρον.
- E. Ἐσχάρη.

Είχ. 4. Ἐξωτερικὸν μέγαρον (Ἐναπαράστασις).

Εικ. 5. Παιγνίδιον πεσσων.

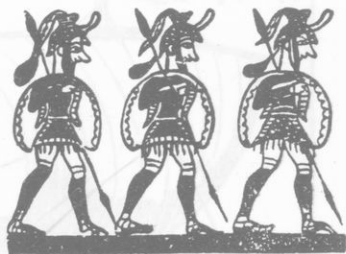
(Ἀναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

Εικ. 6. Μυκηναϊκά ἀγγεῖα.

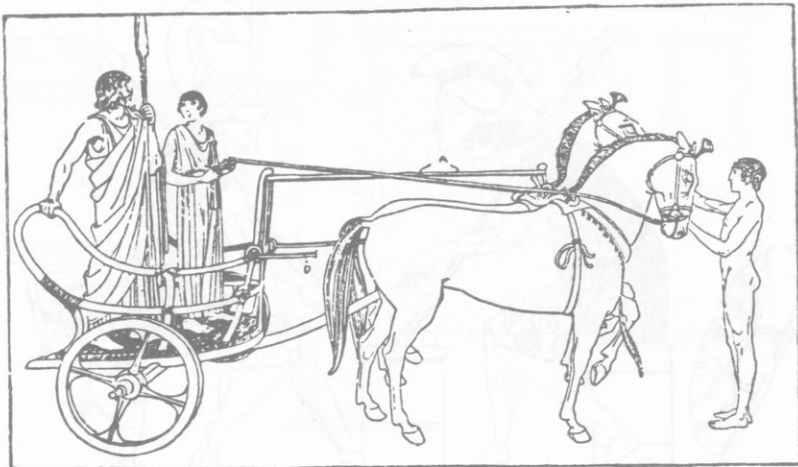
A. Ἀγγεῖον τύπου κρατῆρος.

B. Μυκηναϊκή πρόχους.

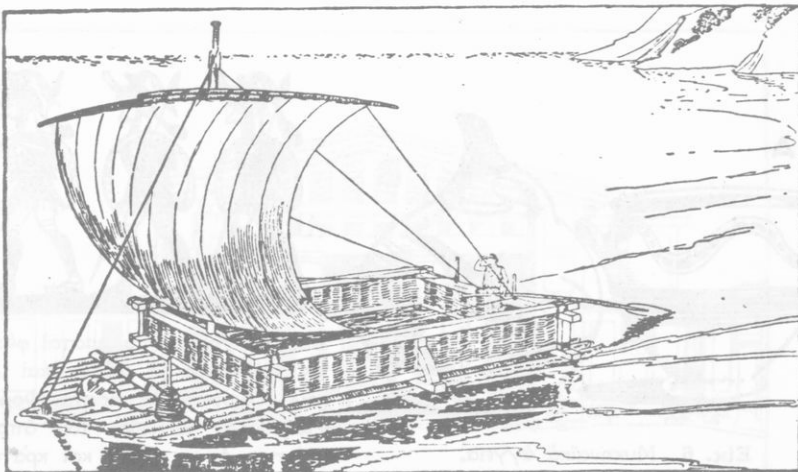

Εικ. 7. Ἀρχαίοι πολεμισταὶ φέροντες πῆληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὁποῦν φαίνεται ὁ χιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εικ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις)

Εικ. 9. Ἡ σχεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.
(Ἀναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234 - 261).

Εκδόσεις Κ.Ε. 1972 (V) - Άντικτυπος 22.000 - Σελίδες: 281/11-4-72

Εκδόσεις: GRAFHI ΕΠΕ - Βήλος - Π. ΟΚΤΩΒΑΤΟΣ - Κ. ΚΟΥΚΙΑΣ

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσῆμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15)21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

024000019720

Ἐκδοσις ΚΒ', 1975 (V) - Ἐντίτυπα 55.000 - Σύμβασις : 2561/11-4-75

Ἐκτύπ.: GRAPH ΕΠΕ - Βιβλιοδ.: Π. ΟΚΤΩΡΑΤΟΣ - Κ. ΚΟΥΚΙΑΣ

